

SCB-Indikatorer

E K O N O M I S K M Å N A D S Ö V E R S I K T

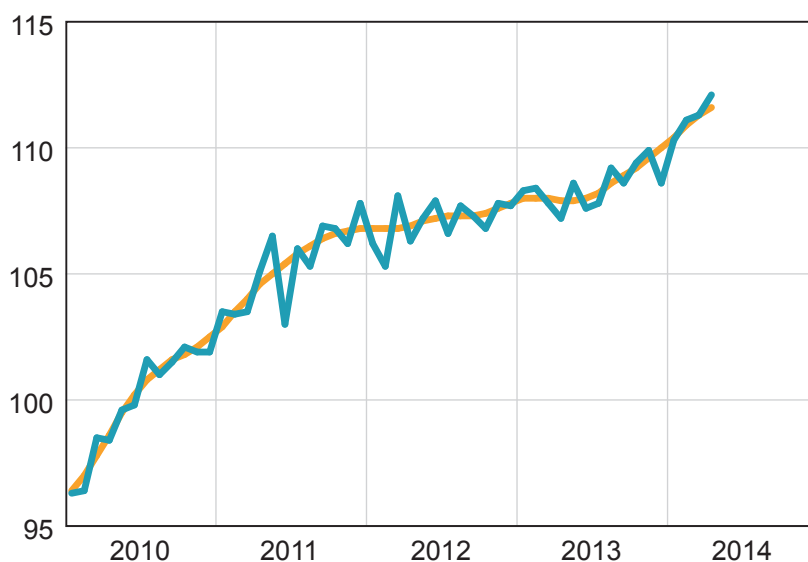

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tjänsteproduktionen på uppgång

Tjänsteproduktionsindex

Säsongrensade månadsdata samt trendsattning. Index 2010=100

- Stigande industriproduktion
Sid 4
- Detaljhandeln dämpades
Sid 8

I fokus:
**Svag
prisutveckling
oroar
sid 12**

KOMMENTARER & ANALYS

INNEHÅLL

Konjunkturläget.....	2	Näringsliv	15
Industri	4	Priser.....	16
Utrikeshandel.....	7	Arbetsmarknad.....	17
Handel, konsumtion och tjänster.....	8	Finansmarknad.....	19
"I fokus".....	12	Internationell utblick.....	21
Byggmarknad.....	14	Svenska ekonomiska indikatorer.....	24

KONJUNKTURLÄGET

Konjunktturen förbättras långsamt

Utvecklingen sedan årsskiftet har varit något spretig med en dämpad utveckling första kvartalet som sedan följdes av stigande produktion både inom industrin och inom tjänstesektorn i april. Den underliggande trenden i ekonomin är inte entydig och farten i konjunkturåterhämtningen är måttlig. Den inhemska efterfrågan är relativt god men fortfarande har exporten svårt att lyfta på grund av en begränsad efterfrågan från utlandet.

Under avslutningen av föregående år stärktes konjunktturen kraftigt. Sveriges ekonomi växte säsongrensat med 1,6 procent från tredje till fjärde kvartalet vilket innebar en årlig tillväxttakt på drygt 3 procent. En betydande del var dock lagereffekter vilket gjorde att en viss rekyl var att vänta under första kvartalet i år. Det blev mycket riktigt en svagare tillväxt än kvartalet innan med i det närmaste nolltillväxt på kvartalsbasis och där årstillväxten sjönk till 1,9 procent. Det är dock en god BNP-tillväxt sett i ett internationellt perspektiv där EU-länderna som jämförelse växte med i genomsnitt 1,4 procent i årstakt första kvartalet medan euroländernas tillväxttakt var 0,9 procent. Ett positivt tecken för Sverige är att investeringarna börjat ta fart och det gäller i synnerhet bostadsinvesteringar. Annars är det fortfarande i mångt och mycket hushållen som drar ekonomin. Detaljhandeln och bilhandeln utvecklades synnerligen starkt under första kvartalet och bidrog till att hushållens konsumtion fortsatte att stiga. Detaljhandelsförsäljningen fortsatte upp i april för att sedan dämpas något i maj medan nyregistreringarna av bilar tappade lite fart i april men fortfarande visar en mycket stark utveckling på årsbasis.

Tjänsteproduktionen tar fart

Hittills i år har tjänstesektorn utvecklats starkare än industrin. Produktionsindexet för tjänstebranscherna har stigit samtliga fyra månader under året. En oavbruten uppgång på fyra månader i rad är ovanligt då det ofta brukar vara omväxlande upp- och nedgångar på månadsbasis. Att det finns en stark inhemska efterfrågan från i första hand hushållen visar sig då man studerar vilka branscher som gått starkast. Det är till stor del tjänster som riktas mot hushållen som ökat mest, förutom handeln ökar produktionen även inom hotell- och restaurangbranschen samt inom hälso- och sjukvård.

Industrin har däremot inlett året något knackigt och industriproduktionsindex har rört sig svagt nedåt. Efter

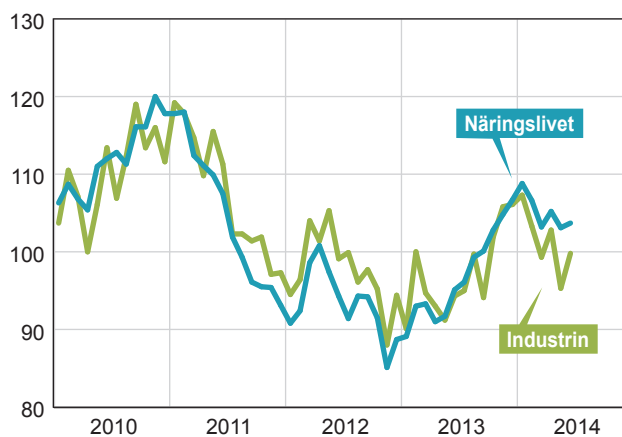
en stor nedgång i mars steg produktionen i april men den långsiktiga trenden är fortfarande negativ. När det gäller orderingen så finns inga tecken på något omedelbart lyft. Såväl orderingen från hemmamarknaden som exportmarknaden har i stort sett rört sig sidledes under året. En positiv trend skyntades först för exportorderingen i början av året men en kraftig nedgång i april försämrade bilden markant.

Konjunkturuppgången mattades i början av året

Den uppgång som sågs i KI-barometern under hela fjolåret har sedan januari bytts mot en nedgång. Den främsta orsaken till det kraftiga lyftet för konfidensindikatorerna i så gott som samtliga branscher under 2013 var mycket starka framtidsbedömningar. Förväntningarna har dock inte riktigt infriats vilket är en orsak till att konfidensindikatorerna sjunkit något under våren i år. I juni steg dock konfidensindikatorn för näringslivet där det framförallt var en stor uppgång för industrin som låg bakom. Det var en omedelbar rekyl efter den ännu kraftigare nedgången i maj och indikatorn ligger fortfarande knappt under det historiska genomsnittet.

Konfidensindikator

Index medelvärde=100

Källa: Konjunkturinstitutet

Ovisst val i höst

Den 14 september är det val till den svenska riksdagen. Efter två mandatperioder med borgerlig regering visar opinionsundersökningarna i dagsläget att det lutar åt regeringsskifte då oppositionen har ett klart övertag. Om alliansen hinner hämta ikapp förslaget återstår att se, liksom vad valutgången får för konsekvenser för den ekonomiska politiken. Oavsett regering så finns det ett begränsat utrymme för ekonomiska stimulanser de kom-

mande åren då statsbudgeten gått med underskott tre år i rad. Enligt det aktuella överskottsmålet ska statens finanser resultera i ett överskott med 1 procent av BNP mätt över en konjunkturcykel. Ekonomistyrningsverket, ESV, räknar i sin senaste prognos med att de offentliga finanserna i år går med underskott på 89 miljarder kronor vilket motsvarar 2,4 procent av BNP. Nästa år beräknas underskottet till 1,4 procent av BNP och ESV bedömer att man inte når överskott förrän tidigast 2018.

IMF orolig över hushållens skulder

Den internationella valutafonden, IMF, har varit på Sveriges besök under månaden och levererat en rad olika rekommendationer för den svenska ekonomin. Liksom många andra bedömare, med Riksbanken i spetsen, konstaterar IMF att det störst hotet mot Sveriges ekonomi är hushållens höga skulder. För att dämpa hushållens skuldsättning föreslår IMF att bolånetaket ska sänkas till 75 procent, att en maxperiod för amorteringar av nya bolån införs samt att en maxkvot mellan lån och inkomster införs. Man vill även minska ränteavdragen och reformera fastighetsskatten. IMF bedömer i sin prognos att den svenska tillväxten blir 2,6 procent i år och 2,7 procent nästa år vilket är en svag nedrevidering för 2014 jämfört med prognosen i april.

Problem med låg inflation

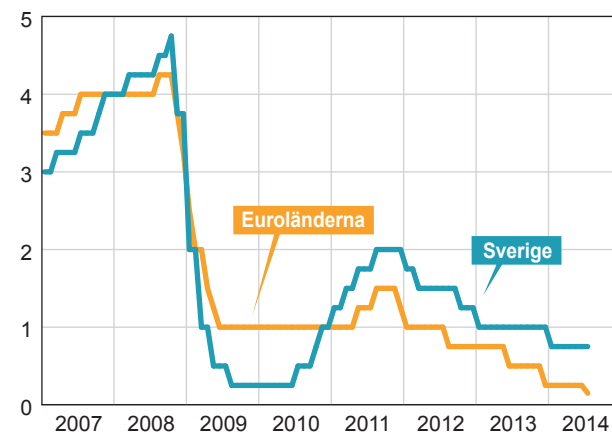
Den låga inflationen har varit i fokus under våren och Riksbanken har fått en hel del kritik för penningpolitiken som enligt många fokuserat mer på hushållens höga skuldsättning än på att nå upp till inflationsmålet. Kritikerna hävdar att Riksbanken hållit räntan på en för hög nivå vilket förutom en lägre inflationstakt än nödvändigt ska ha resulterat i högre arbetslöshet och lägre tillväxt. Inflationstakten vände åter nedåt i maj och årsförändringen av KPI är på nytt negativ. Den underliggande inflationstakten är dock fortsatt svagt positiv så att beskriva situationen som deflation är inte helt korrekt men oavsett detta så är inflationen i nuläget lägre än önskvärt. Månadens fokusartikel behandlar ämnet deflation och vilka problem det kan innebära mer i detalj. Riksbankens nästa räntebesked kommer i nästa vecka och de flesta analytiker räknar med en räntesänkning.

ECB sänkte räntan

Förväntningarna om en svensk räntesänkning förstärktes i och med att den Europeiska centralbanken, ECB, i början av juni beslutade sig för att sänka sin styrränta med 10 punkter. Man bestämde även att införa negativ inlåningsränta vilket får betraktas som ett mycket radikalt grepp. Samtidigt meddelade ECB att man sätter in en rad extraordinära åtgärder för att få ned marknadsräntorna och öka utlåningen till företag. Man ger bland annat ut billiga lån till de europeiska bankerna med villkoret att pengarna ska lånas ut till företag. Om läget förvärras ska ECB även öka sina tillgångsköp för att stimulera ekonomin.

Centralbankernas styrräntor

Procent

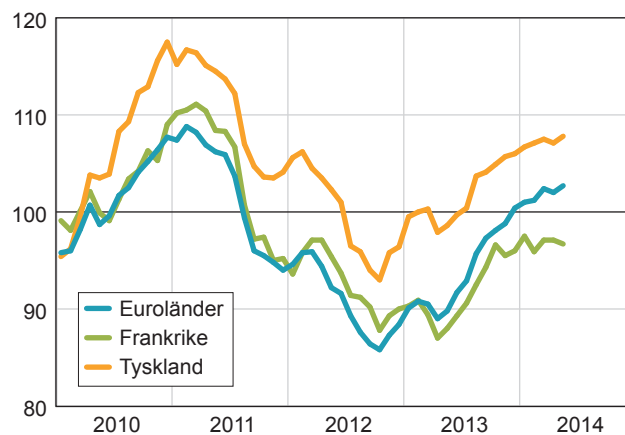
Källa: Macrobond

Trevande konjunkturuppgång i Europa

Konjunkturåterhämtningen i Europa har tappat fart. Dragloket Tyskland har börjat vackla och ett antal olika konjunkturindikatorer, såväl IFO- som ZEW-index liksom inköpschefsindex har sjunkit de senaste månaderna vilket antyder att stämningsläget inom det tyska näringslivet har försämrats. Det påverkar övriga Europa, däribland Sverige, som har en betydande utrikeshandel med Tyskland. Försvagningen sker dock från höga nivåer och än är det ingen större fara. Den generella trenden är att konjunktureren i Europa går åt rätt håll men det går långsamt. Fortfarande finns det dock länder där uppgången låter vänta på sig, som exempelvis Frankrike. I maj låg konfidensindikatorn för Frankrike i EU-barometern, där värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, på 96,7 vilket är klart lägst av de större EU-länderna. Som jämförelse ligger indikatorn för Sverige på 105,0 och för Tyskland är värdet 107,8. Junisiffrorna presenteras den 27 juni efter denna tidskrifts publicering.

EU-kommissionens konjunkturbarometer

Index medelvärde=100

Källa: EU-kommissionen

Spänningarna mellan Ryssland och Ukraina består

Under året har läget i Ukraina varit oroligt vilket påverkat båda ländernas ekonomier negativt. Rysslands agerande har fått både USA och EU att införa sanktioner mot landet.

Ett problem har dock varit att många europeiska länder är beroende av rysk gas vilket gjort att man gått relativt lugnt fram med motåtgärder. Ett resultat av krisen är att Moskvabörsen gått ner rejält. Börsen störtade i februari och mars men återhämtade sig något under maj och början av juni då läget stabiliserades. De genomförda sanktionerna har dämpat investeringsviljan i Ryssland från framförallt utländska investerare. I slutet av juni stängde Ryssland av gastillförseln till Ukraina på grund av att grannlandet inte betalt sina gasnotor i tid. Stora prishöjningar under den konfliktfyllda våren var huvudorsaken och länderna har trots långa diskussioner inte kunnat enas om priset.

Svag inledning på året i USA men ljusare framöver

Den amerikanska ekonomin drabbades hårt av det extrema vädret i början av året som dämpade både BNP och sysselsättningen. Tillväxten var negativ på kvartalsbasis första kvartalet och detta har fått IMF att sänka sin prognos för den amerikanska BNP-tillväxten för 2014 från 2,8 procent till 2,0 procent. Den slutliga beräkningen av BNP-siffrorna för första kvartalet som offentliggjordes under veckan innebär dessutom en betydande nedrevidering av den tidigare publicerade statistiken. Uppräknat till årstakt, som är den amerikanska standardredovisningen, krympte ekonomin med 2,9 procent jämfört med föregående kvartal vilket var klart dystrare än tidigare beräkningar.

De senaste månadernas statistik visar däremot positiva signaler och exempelvis var jobbstatistiken för maj positiv med fjärde månaden i rad där över 200 000 nya jobb skapades. I och med detta har samtliga arbetstillfällen som förlorades från finanskrisens utbrott återhämtats. Jobbskapandet har dock inte hängt med befolkningsökningen och såväl sysselsättningsgraden som arbetskraftsdeltagandet har sjunkit jämfört med tiden innan krisen. Andra indikatorer som pekar uppåt är exempelvis Markits inköpschefsindex där preliminära siffror för juni låg på den högsta nivån på fyra år. Det borgar för att tillväxten blir god andra kvartalet då en betydande del av tappet under första kvartalet lär återhämtas. Bostadsmarknaden har lyft och försäljningen i den amerikanska detaljhandeln har varit god. Centralbanken Federal Reserve fortsätter samtidigt att trappa ned sina stödköp av obligationer och om ekonomin fortsätter att stärkas under resten av året kan det sannolikt även bli aktuellt med räntehöjningar.

INDUSTRI

Efter den skakiga utvecklingen under första kvartalet kom en viss ljusning i industristatistiken i april. Produktionen ökade rejält från mars och uppgången var bred med positiv utveckling för industrins alla fem huvudgrupper. Orderingen sjönk däremot tillbaka något men nedgången var liten och följde på två månader med uppgång. Industrikonjunkturen får dock fortsatt benämnas som svag och om man jämför den ackumulerade volymen under årets fyra första månader med motsvarande period förra året uppvisar såväl produktion som orderingsgång negativa

tal. Konjunkturutvecklingen under 2014 är än så länge en besvikelse vilket även syns i investeringsenkäten där aprilundersökningen visade att industriföretagen återigen reviderat ned sina investeringsplaner.

Att döma av KI-barometern verkar någon tydlig förbättring inte vara på gång den närmaste tiden. Konfidensindikatorn för tillverkningsindustrin steg visserligen 4,5 enheter i juni men det var inte tillräckligt för att återta ta den stora nedgången i maj och indikatorn ligger fortfarande under det historiska genomsnittet. Uppgången i juni berodde på en mer positiv bedömning av färdigvarulagrens storlek och högre produktionsplaner. Bedömningen av orderstockens storlek blev däremot mer negativ, vilket i kombination med minskad orderingsgången från exportmarkanden tyder på att industrikonjunkturen kommer fortsätta att vara svag den närmaste tiden.

Industrins produktionsvolym

Senaste uppgift: april 2014

Källa: SCB:s industriproduktionsindex

Jenny Strandell

Industriproduktionen ökade i april

Industriproduktionen ökar åter efter nedgången i mars. Året har därmed inletts spretigt. Produktionen ökade med 3,0 procent jämfört med mars, i säsongsrensade tal. Därmed var april den hittills näst starkaste produktionsmånaden i år, efter februari. Månadsutvecklingen var positiv för industrins alla fem huvudgrupper. Industrin för energi-relaterade insatsvaror gick framåt starkast med en ökning på 9,2 procent, följt av industrin för investeringsvaror där produktionen ökade med 6,7 procent. Svagast positiv utveckling hade industrin för varaktiga konsumtionsvaror och industrin för icke varaktiga konsumtionsvaror, med uppgångar på 0,3 respektive 0,6 procent. I den femte huvudgruppen, industrin för insatsvaror, ökade produktionen med 2,7 procent efter flera stora uppgångar bland de delbranscher som ingår.

Industriproduktion				
Förändring i procent				
	apr 14/ mar 14	feb-apr 14/ nov 13-jan 14	apr 14/ apr 13	jan-apr 14/ jan-apr 13
Hela industrin	3	-1	1	-1
Trävaruindustri, ej möbler	0	0	6	5
Massa och papper	4	-1	0	-1
Grafisk industri	-1	1	-3	-3
Kemisk industri o läkem.	-3	0	-14	-7
Stål- och metallverk	2	1	-1	2
Metallvaruindustri	-2	-2	-1	3
Elektronikindustri	17	-8	16	0
Maskinindustri	7	1	0	-4
Industri för motorfordon	3	-7	3	12

Likt huvudgrupperna utvecklades majoriteten av delbranscherna positivt där industrin för elapparatur och elektronikvaruindustri ökade mest, båda efter stora nedgångar i mars. Industrin för elapparatur ökade med 23,2 procent, medan elektronikvaruindustri ökade med 17,0 procent.

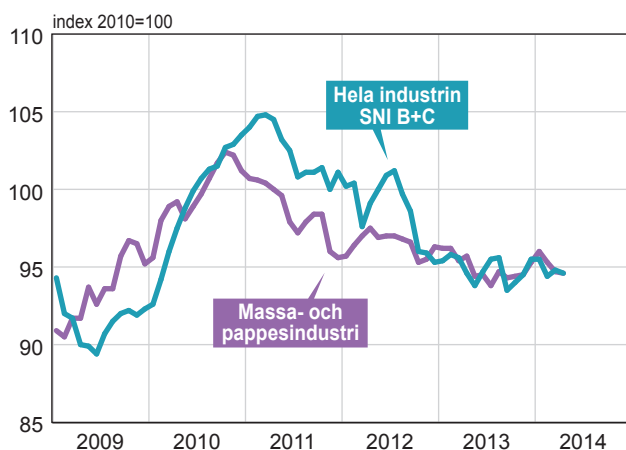
Bland det fåtal industrier som redovisade nedgångar var det aggregatet för kemisk industri och läkemedelsindustri som stod för den största nedgången på 3,2 procent.

Svag nedgång de tre senaste månaderna

Till skillnad från den positiva månadsutvecklingen minskade produktionen med 0,7 procent under tremånaderperioden februari till april 2014 jämfört med perioden november 2013 till januari 2014, justerat för kalender- och säsongseffekter. Både gruv- och mineralutvinningsindustrin och tillverkningsindustrin visade nedgångar vid jämförelsen mot föregående period, där det framförallt var industrin för investeringsvaror samt industrin för insatsvaror som utvecklades negativt under perioden med nedgångar på 2,9 respektive 0,7 procent. Industrin för energirelaterade insatsvaror stack ut med en uppgång på 12,5 procent. Eu utveckling som drevs av industrin för petroleumprodukter som ökade under tremånaderperioden med 12,5 procent.

Industriproduktionsindex

Säsongrensade månadsvärden utjämnade med tremånaders glidande medelvärde

Negativ årsutveckling

Även den ackumulerade årsutvecklingen var negativ i april. För perioden januari–april 2014 var produktionen 1,0 procent lägre än de fyra första månaderna 2013, justerat för kalendereffekter. Bland industrins huvudgrupper visade majoriteten en lägre produktionsnivå än i fjol, där industrin för energirelaterade insatsvaror utvecklades svagast med en nivå som var 7,4 procent lägre än motsvarande period förra året. Den negativa årsutvecklingen går därmed tvärtemot tremånadersutvecklingen för industrin för energirelaterade insatsvaror, som istället varit positiv fyra månader i rad. Den enda av huvudgrupperna som ökade sin produktion var industrin för insatsvaror, med en uppgång på 2,0 procent. Utvecklingen bland delbranscherna var blandad. Störst nedgångar visade övrig tillverkningsindustri följt av industrin för petroleumprodukter, som backade med 9,6 respektive 7,4 procent. Produktionen för aggregatet för kemisk industri och läkemedelsindustri backade, likt månadsutvecklingen, med 7,3 procent. Motorfordonsindustrin gick starkt fram med en ökning på 11,6 procent, vilket betyder att 2014 hittills är fortsatt starkare än motsvarande period 2013.

Industrins ordergång

Senaste uppgift: april 2014

Källa: SCB:s ordergång och omsättningsstatistik

David Lööf

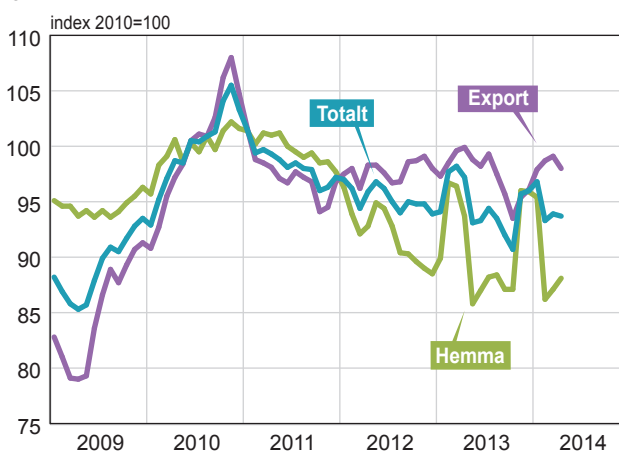
Minskad ordergång

Efter två månader med ökande ordergång vände utvecklingen för ordergången till den svenska tillverkningsindustrin återigen nedåt i april. Totalt minskade ordergången med 1,3 procent jämfört med mars i säsongrensade tal, vilket är en ganska liten förändring för en variabel som kan visa betydligt större svängningar. Någon tydlig trend för den totala industrins ordergång är svår att se. Uppgångar varvas med nedgångar och indexnivån för ordergången har senaste tiden allt som oftast legat och fluktuerat någonstans mellan 90 och 95. Då indexvärdet 100 motsvarar den genomsnittliga ordergången 2010 betyder det att ordergången är 5–10 procent lägre idag än för fyra år sedan.

Uppdelat på hemma- och exportmarknaden fortsatte utvecklingen för andra månaden i följd att gå åt olika håll. Till skillnad mot föregående månad var det hemmamarknaden som redovisade en uppgång på 3,8 procent medan exportmarknaden föll med 4,5 procent. Bland industrins huvudgrupper var det bara en som visade en tydlig nedgång jämfört med föregående månad. Nedgången var i den större huvudgruppen industri för insatsvaror där ordergången sjönk med 9,4 procent vilket förklarar nedgången för den totala industrin. Nedgången för huvudgruppen skedde helt och hållet på exportmarknaden som backade med 15,7 procent jämfört med mars, medan hemmamarknaden redovisade en svag ökning på 0,8 procent. En marginell nedgång på 0,2 procent redovisades också inom industrin för varaktiga konsumtionsvaror och även där var det exportmarknaden som backade medan hemmamarknaden visade positiv utveckling.

Industrins ordergång

Säsongrensade månadsvärden utjämnade med tremånaders glidande medelvärde. Fasta priser

Bland övriga huvudgrupper redovisades störst uppgång i industrin för energirelaterade insatsvaror, som består av en bransch, vilken ökade med 35,4 procent. I och med att

huvudgruppen är relativt liten inom svensk industri och domineras av ett fåtal stora företag är stora, positiva eller negativa, utvecklingstal inte ovanligt. Även här skedde den stora förändringen, i detta fall uppgången, på exportmarknaden. Ökningen innebar att huvudgruppen redovisade sin högsta nivå sedan december 2012. Orderingen ökte även i huvudgruppen industrin för icke varaktiga konsumtionsvaror men i det fallet var det hemmamarknaden som redovisade positiv utveckling medan exportmarknaden backade något. Industrin för investeringsvaror, som är den största huvudgruppen, ökade marginellt med 0,9 procent jämfört med mars. Uppdelat på hemma- och exportmarknaden redovisades en uppgång på 5,0 procent på hemmamarknaden medan exportmarknaden backade med 1,0 procent.

Stor uppgång för petroleumprodukter

Bland industrins delbranscher fanns ingen tydlig trend i månadsutvecklingen. Fördelningen mellan positiva och negativa utvecklingstal var jämn och visade några större nedgångar respektive uppgångar. Orderingen i april för stål- och metallverk redovisade en nedgång på 36,2 procent. Minskningen berodde på den starkt negativa utvecklingen på exportmarknaden, där orderingen var 45,4 procent lägre än föregående månad. Detta förklarades framförallt av att april innebar en tillbakagång efter den ovanligt stora orderingen i mars. Ser man till nivån för april så ligger den, trots månads nedgång, på en högre nivå än samtliga månader föregående år. Branschens produkter har ofta långa produktionscykler vilket innebär att stora orderinflöden ofta inte leder till några omedelbara stora öknings i produktionen. Stora positiva siffror visade industrin för petroleumprodukter, med en uppgång på 35,4 procent. Den starka utvecklingen berodde på den ökade orderingen för framförallt exportmarknaden som visade en uppgång på 44,3 procent.

Ytterligare branscher som utvecklades negativt var den volatila annan transportmedelsindustri, vars orderingen minskade med 15,3 procent jämfört med mars i säsongrensade tal. Den negativa utvecklingen drevs av stora minskningar på både hemmamarknaden och exportmarknaden där orderingen på hemmamarknaden minskade med 22,3 procent. Stora upp- och nedgångar är vanligt även i den branschen då orderingen är väldigt skiftande. Även övrig maskinindustri utvecklades negativt med en nedgång på 9,8 procent vilket innebar att den positiva utvecklingen fyra månader i följd bröts. Minskningen skedde på både hemma- och exportmarknaden, där orderingen föll med 7,7 procent på hemmamarknaden och 10,3 procent på exportmarknaden, jämfört med mars. Orderingen för motorfordonsindustrin minskade också i april. Nedgången var på totalt 5,4 procent vilket också var vad hemma- och exportmarknaden backade med. Bland övriga branscher med positiv utveckling fanns massa- och pappersindustrin som ökade med 5,8 procent i april där både export- och hemmamarknaden ökade. En ökning visade också elektronikvaruindustrin där framförallt or-

deringen från hemmamarknaden steg rejält jämfört med föregående månad.

Orderingång och omsättning

Förändring i procent

	apr 14/ mar 14	feb-apr 14/ nov 13-jan 14	apr 14/ apr 13
Orderingång			
Hemmamarknad	4	-9	3
Exportmarknad	-4	3	-4
Totalt	-1	-2	-1
Omsättning			
Hemmamarknad	3	0	4
Exportmarknad	6	-2	-1
Totalt	5	-1	1

Negativ tremånadersutveckling

Den senaste tremånaderperioden, februari till april, hade lägre orderingång än jämförelsemånaderna november 2013-januari 2014, justerat för kalendereffekter och säsongmönster. Perioden låg 2,2 procent lägre än jämförelseperioden trots ökningen med 3,1 procent på exportmarknaden. Det var den negativa utvecklingen, med minskad orderingång på 9,2 procent på hemmamarknaden, som låg bakom den totala nedgången. Nedgången var väntad då den mycket goda decembermånaden på framförallt hemmamarknaden ingår i jämförelseperioden. Industrin för investeringsvaror backade stort och drev nedgången för den totala industrin. Bland delbranscherna var det annan transportmedelsindustri som minskade mest och sjönk med 73,9 procent under perioden jämfört med föregående tremånaderperiod, som alltså inkluderar den stora orderingen i december. På hemmamarknaden minskade orderingen med hela 90,8 procent för branschen. Den positiva utvecklingen på exportmarknaden för den totala industrin förklarar av den positiva utvecklingen i april för industrin för petroleumprodukter och stål- och metallverk. Industrin för petroleumprodukter, som sedan produktionsstoppet i höstas nu återigen är på samma nivåer som innan, och där i synnerhet januari och februari var månader med stor orderingång. För stål- och metallverk förklarar ökningen av den ovanligt stora orderingen i mars.

Svagare start på året än i fjol

Den ackumulerade orderingen för årets fyra första månader visade en lägre orderingång än motsvarande period förra året, korrigerat för kalendereffekter. Nedgången låg på 4,3 procent för januari till april. Det stora bidraget som gör jämförelsen negativ mot motsvarande period i fjol är den mycket höga orderingen i mars 2013 för annan transportmedelsindustri, vilket nu leder till att utvecklingen för året hittills är relativt svag vid jämförelsen. Bland industrins huvudgrupper var det framförallt industrin för investeringsvaror, där annan transportmedelsindustri ingår, som redovisade störst nedgång på 12,9 procent. Den enda huvudgruppen som redovisade en positiv utveckling var industrin för insatsvaror som hade en orderingång 2,5 procent högre än jämförelseperioden. Att huvudgruppen ökar

beror framförallt på delbranschen stål- och metallverk som visade en stark positiv utveckling med en ökning på 25,9 procent, som i sin tur beror på den stora orderingången i mars i år. Även textilindustrin visade en uppgång jämfört med januari till april i fjol med 12,2 procent. Elektronikvaruindustrin och industrin för elapparatur visade istället betydande nedgångar under samma period.

Industrins investeringar

Senaste uppgift: april 2014

Källa: SCB:s investeringsenkät

Linda Wiese

Industriföretagen sänker sina investeringsplaner

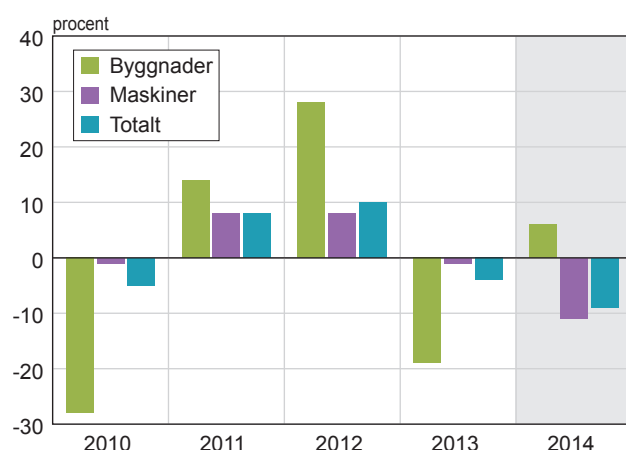
Investeringarna inom den svenska industrin väntas återigen minska. Det framkom i den senaste investeringsenkäten som samlades in i april. Volymerna för 2014 beräknas minska med 9 procent jämfört med året innan och de totala investeringarna väntas uppgå till 52,8 miljarder.

Det är i synnerhet en minskning av investeringarna inom maskiner och inventarier som ligger bakom den totala minskningen. Dessa väntas minska med 11 procent och uppgå till 45,9 miljarder. Investeringsplanerna inom byggande och anläggningar indikerar däremot en ökning med 6 procent och uppgå till 6,9 miljarder.

Planerna för 2014 har reviderats flera gånger och blivit gradvis försämrade. Uppgifterna från oktoberenkäten indikerade på en volymökning på 5 procent medan planerna från februarienkäten indikerade på oförändrade investeringsvolym. Resultatet från den senaste investeringsenkäten indikerar på minskade volymer.

Industrins investeringar i byggnader och maskiner

Förändring i procent från föregående år. Fasta priser

Gruvindustrin väntas minska sina investeringar

Industribranschens volymminskningar beror till stor del på att gruvindustrin planerar att dra ner på investeringarna. Ifjol investerade gruvföretagen 10,7 miljarder och i år väntas företagen investera 8,8 miljarder, en volymminskning på 25 procent. Tillverkningsindustrin bedöms totalt sett minska med 6 procent och investera 44,0 miljarder.

Lägre investeringar inom tillverkningsindustrin

Majoriteten av branschgrupperna inom tillverkningsindustrin väntas dra ner på sina investeringar. Transportmedelsindustrin räknar med att minska med 8 procent och investera 7,4 miljarder. Volymminskningar väntas även inom pappersvaruindustrin och livsmedelsindustrin som bedöms minska med 15 respektive 3 procent. Deras investeringar väntas uppgå till 6,1 respektive 4,4 miljarder.

Volymökningar är att vänta i ett par branschgrupper. Elektronikvaruindustrin väntas öka med 5 procent och investera 7,3 miljarder, medan den kemiska industrin beräknas öka med 3 procent och investera 7,0 miljarder.

Energisektorn tror på rekordinvesteringar

Investeringarna inom energisektorn har ökat under de senaste åren och mycket tyder på att det kommer att fortsätta så. Energiföretagen prognostiserar en volymökning på 4 procent, vilket innebär investeringar på 42,8 miljarder. Volymökningen beror till stor del på att investeringarna inom el-, gas- och värmeverk väntas öka med 4 procent, vilket innebär investeringar på 38,1 miljarder. Investeringarna i vattenverk, reningsverk och avfallsanläggningar väntas minska med 3 procent och uppgå till 4,7 miljarder.

UTRIKESHANDEL

Varuimporten på uppgång

Utrikeshandelsstatistiken för maj visade en betydande ökning för varuimporten medan varuexporten i stort sett var oförändrad. Det innebär att handelsnettot försvagades något jämfört med april men fortfarande är exporten något större än importen. Det kan betyda att trenden där importen ökar snabbare än exporten fortsätter, vilket var orsaken till det negativa bidraget för BNP-tillväxten under första kvartalet. Det kan också vara ett tecken på att efterfrågan på svenska varor fortfarande är dämpad.

Varuexport, landområden

Område	Värde mkr		Andel %	Förändr 14/13 %
	2014 jan-mar	2013 jan-mar		
Europa	207 110	200 198	74,7	3
EU-länder	165 410	158 030	59,7	5
Övriga Europa	41 699	42 168	15,0	-1
Afrika	7 370	6 874	2,7	7
Amerika	26 326	27 857	9,5	-5
Nordamerika	20 546	21 279	7,4	-3
Central- och Sydamerika	5 781	6 578	2,1	-12
Asien	32 384	31 575	11,7	3
Mellanöstern	7 510	7 185	2,7	5
Övriga länder i Asien	24 873	24 390	9,0	2
Oceanien och övriga områden	3 957	6 081	1,4	-35
Totalt	277 146	272 584	100,0	2

Varuimport, landområden

Område	Värde mkr		Andel %	Förändr 14/13 %
	2014 jan-mar	2013 jan-mar		
Europa	222 941	213 447	84,4	4
EU-länder	182 338	174 481	69,0	5
Övriga Europa	40 603	38 965	15,4	4
Afrika	4 441	5 292	1,7	-16
Amerika	10 487	11 536	4,0	-9
Nordamerika	7 644	8 315	2,9	-8
Central- och Sydamerika	2 842	3 221	1,1	-12
Asien	25 698	25 413	9,7	1
Mellanöstern	618	1 689	0,2	-63
Övriga länder i Asien	25 080	23 725	9,5	6
Oceanien och övriga områden	548	823	0,2	-33
Totalt	264 115	256 511	100,0	3

Handelsnetto

Senaste uppgift: maj 2014

Källa: SCB:s utrikeshandelsstatistik

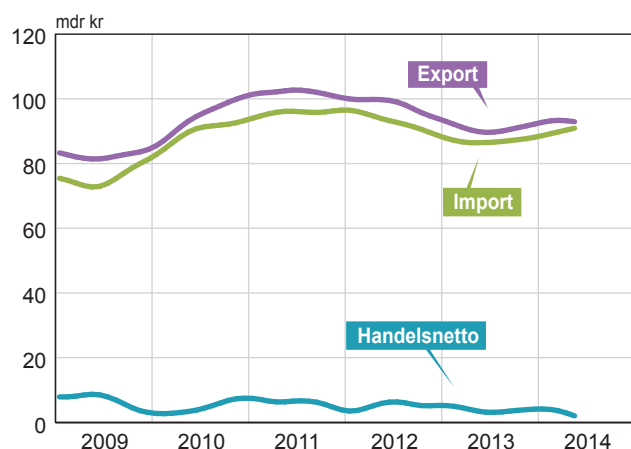
Handelsnettot 0,2 miljarder kronor i maj

Utrikeshandeln med varor gav ett överskott på 0,2 miljarder kronor under maj 2014 enligt preliminära beräkningar. För maj 2013 var överskottet 3,7 miljarder kronor.

Export och import av varor samt handelsnetto

Säsongrensade månadsvärden i löpande priser. Trend.

Miljarder kronor

Varuexportens värde under maj uppgick till 94,2 miljarder kronor och varuimportens till 94,0 miljarder. Varuexporten är procentuellt oförändrad i värde medan varuimporten ökat med 4 procent jämfört med maj 2013.

Handeln med länder utanför EU gav ett överskott på 10,2 miljarder kronor medan EU-handeln gav ett underskott på 10,0 miljarder.

Antalet vardagar i maj var en mindre jämfört med maj 2013. Rensat för säsongpåverkan visar handelsnettot ett överskott på 2,0 miljarder kronor för maj 2014 och 2,9 miljarder för april 2014. För mars 2014 var motsvarande värde 3,6 miljarder kronor.

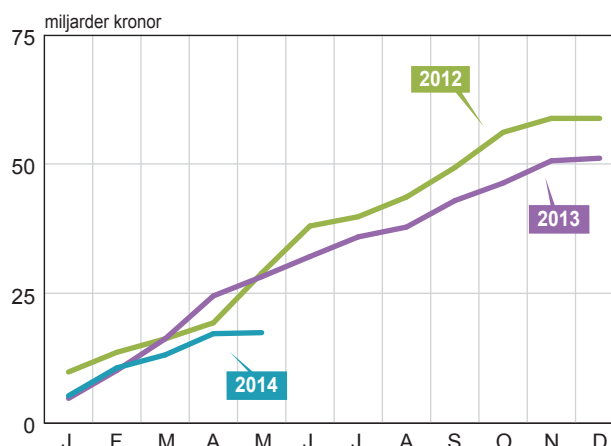
Hittills under året har värdet för varuexporten ökat med 1 procent medan varuimporten ökat med 4 procent. Varuexportvärdet under denna period uppgick till 467,1 miljarder kronor och varuimportvärdet till 449,7 miljarder.

Handelsnettot för januari–maj 2014 gav därmed ett överskott på 17,4 miljarder kronor. För motsvarande månader ett år tidigare noterades ett överskott på 28,2 miljarder kronor.

Sveriges handelsnetto

Ackumulerade månadsvärden från årets början.

Miljarder kronor. Löpande priser

HANDEL, KONSUMTION OCH TJÄNSTER**Total detaljhandel**

Senaste uppgift: maj 2014

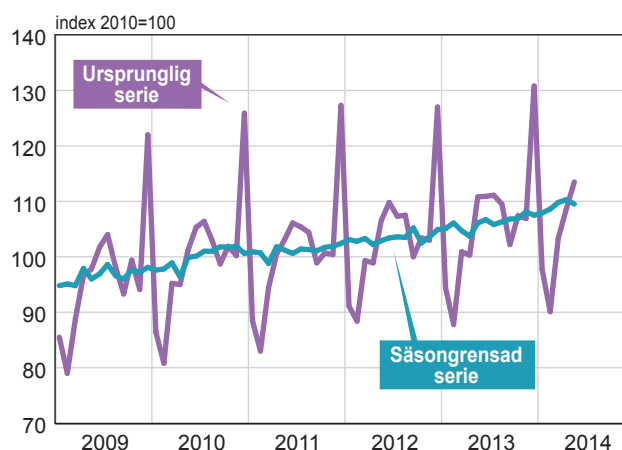
Källa: SCB:s o HUI:s detaljhandelsindex

Detaljhandeln tappar fart

Efter en stark tillväxt under första kvartalet har detaljhandels försäljningsutveckling bromsat in de senaste månaderna. I april dämpades ökningstakten på månadsbasis och i maj redovisades för första gången i år en nedgång. Försäljningsvolymen minskade med 0,7 procent, säsongrensat och jämfört med föregående månad. Nedgången ska visserligen ses i ljuset av den starka inledningen på året och försäljningen i maj var trots allt 1,9 procent högre än vid årsskiftet, men bilden är ändå att uppgången tappat fart de senaste månaderna och om den positiva trenden ska bestå krävs en mycket god försäljning i juni.

Total försäljningsvolym inom detaljhandeln

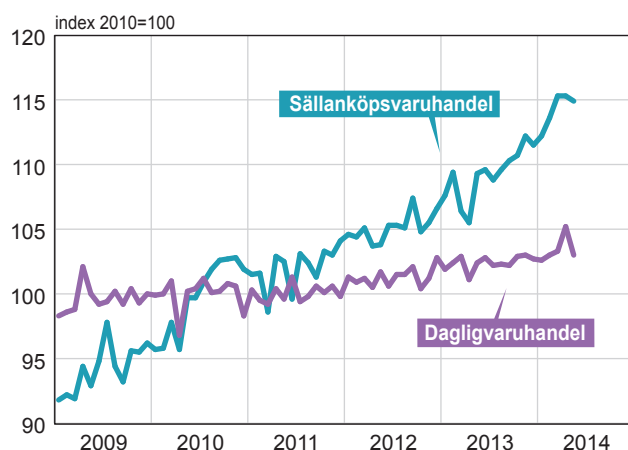
Säsongrensade månadsdata

Nedgången i maj orsakades främst av dagligvaruhandeln som minskade med hela 2,1 procent, säsongrensat och jämfört med månaden innan. Detta ska nog främst ses som en rekyl på uppgången i april som, efter en korrigerig sedan föregående publicering, beräknats till 1,9 procent. Denna kraftiga upp- och nedgång beror sannolikt på svårigheten att i säsongrensningen korrigera för påsken som i år inföll i april medan den i fjol inföll i mars. Även sällanköpshandeln backade men nedgången var där mer beskedliga 0,4 procent. Kombinerat med nolltillväxt i april innebär det ändå en tydlig dämpning jämfört med sällanköpshandelns starka tillväxt under första kvartalet.

Sett ur ett lite längre tidperspektiv ser utvecklingen fortsatt stark ut och för tredje månaden i rad förbättrades tremånadersutvecklingen. Under perioden mars–maj steg försäljningsvolymen med 1,7 procent, säsongrensat och jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Uppgången drivs dock främst av en stor uppgång i mars samt en svag försäljning i december och för att inte utvecklingstalet ska sjunka till nästa publicering fordras ett rejält försäljningslyft i juni.

Branschuppdelad försäljningsvolym inom detaljhandeln Säsongrensade månadsdata

Halverad årlig tillväxttakt

Mätt över tolv månader dämpades ökningstakten betydligt i maj jämfört med de föregående månaderna. Den kalenderkorrigerade försäljningsvolymen ökade i maj med 3 procent jämfört med samma månad året innan. Det var mer än en halvering jämfört med tillväxten i april och även betydligt lägre än i mars.

Tillväxten hölls uppe av sällanköpsvaruhandeln som redovisade en uppgång på 5,2 procent medan dagligvaruhandeln ökade med måttliga 0,6 procent. Jämfört med april var det en rejäl dämpning för båda sektorerna men dagligvaruhandelns höga tillväxttal i april berodde mest på påsken och den nuvarande ökningstakten är mer i linje med vad som noterades under första kvartalet. Dämpningen för sällanköpsvaruhandeln är mer oroande då den säger mer om hushållens konsumtionsbenägenhet.

Mätt i kalenderkorrigerad volym var det, som så många gånger förr, elektronikhandeln som uppvisade den högsta årliga tillväxten med en uppgång på 15 procent. Som vanligt

berodde det främst på prissänkningar och mätt i löpande priser var tillväxten blygsamma 1 procent. Både möbler och heminredning fortsatte samtidigt att gå bra och redovisade återigen uppgångar på över 10 procent. Även sport- och fritidshandeln visade fortsatt styrka och även där ökade försäljningsvolymen med drygt 10 procent. Försäljningen av färg och byggvaror försämrades däremot betydligt och gick från starka tillväxttal i april till att nu visa negativ utveckling. Beklädnadshandeln hade det återigen tungt med en svag tillväxt för klädhandeln medan skohandeln backade. En bidragande orsak till detta är sannolikt att branschen har en stor konkurrens från e-handeln. Distanshandeln (internet och postorder) uppvisade en tillväxt på 15 procent vilket är ungefär samma takt som uppvisats tidigare under året.

Detaljhandel

Försäljningsvolym inom detaljhandeln. Kalenderkorrigerad volymförändring i procent jämfört med motsvarande period föregående år

	maj 2014	jan–maj 2014
Dagligvaruhandel	0,6	1,3
därav:		
Detaljhandel, mest livsmedel	0,4	1,2
Specialiserad detaljhandel med livsmedel, drycker o tobak	1,1	1,6
Sällanköpsvaruhandel	5,1	6,4
därav:		
Klädhandel	1,9	1,5
Skohandel	–3,6	3,0
Möbelhandel	11,4	9,8
Elektronikhandel	15,2	15,4
Järn- och bygghandel	–3,4	6,5
Färghandel	–2,6	–2,4
Bokhandel	4,7	0,1
Guldsmedshandel	9,4	6,5
Sport- o fritidshandel	10,2	9,9
Postorderhandel	14,8	14,0
Totalt detaljhandel	3,0	4,0

Försäljningen upp 4 procent hittills i år

Även om tillväxten dämpades i maj så får detaljhandelns utveckling hittills under året fortfarande ses som stark. Under årets fem första månader har försäljningsvolymen stigit med 4,0 procent jämfört med motsvarande period förra året. Det var endast en marginell försvagning jämfört med april då motsvarande utvecklingstal var 4,3 procent. Det är handeln med sällanköpsvaror som har dragit upp utvecklingen med en uppgång på 6,4 procent medan dagligvaruhandeln ökat med måttliga 1,3 procent. Den starkaste utvecklingen finns inom elektronikhandeln och distanshandeln som har ökat försäljningsvolymen med 15 respektive 14 procent. Därefter följer möbelhandeln och sport- och fritidshandeln med uppgångar på 10 procent. Den svagaste utvecklingen står färghandeln samt leksaks-handen för med nedgångar på runt 2 procent.

Hushållens konsumtion

Senaste uppgift: april 2014

Källa: Hushållens konsumtionsindikator

Daniel Lennartsson

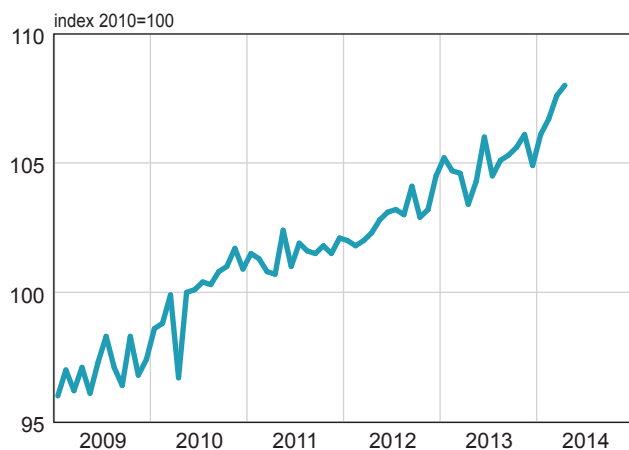
Fortsatt uppgång i konsumtionen

För fjärde månaden i rad ökade hushållskonsumtionen i april, säsongrensat och jämfört med månaden innan. Uppgången i april på 0,4 procent förklaras främst av ökade utgifter för varaktiga varor som bidrog med cirka en tredjedel av den totala uppgången i årstakt. Energiutgifterna fortsatte däremot att minska vilket berodde på ett mycket varmare aprilväder 2014 än 2013. Den varma vintern har bidragit till minskade utgifter för hushållen. Det är svårt att ange exakt hur stor betydelse energiutgifterna har eftersom de ingår både i beräkningen av boende samt energiutgifter med motsatt riktning. En försiktig skattning är dock att energiutgifterna bidrog negativt med 0,4 procentenheter. Personbilshandeln går också fortsatt starkt och ökade med 16,6 procent i årstakt.

Trendskattningen för hushållskonsumtionen är på uppgående och den månatliga utvecklingen ökade med 0,5 procent från mars till april. Utvecklingen ser också stark ut ur ett tremånadersperspektiv. Under perioden februari–april steg hushållskonsumtionen med 1,6 procent, korregerat för säsongvariationer och jämfört med närmast föregående tremånadersperiod.

Hushållens konsumtionsindikator

Säsongrensade månadsdata

Mycket stark utveckling på årsbasis

I april var den kalenderkorrigerade konsumtionsvolymen 4,5 procent högre än motsvarande månad året innan vilket är den starkaste årsutvecklingen sedan november 2010. Det är framförallt den varaktiga varuhandeln som drar upp med en uppgång på hela 19,9 procent, medan utvecklingen inom den mindre volatila livsmedelshandeln har stigit med 3,9 procent under motsvarande period. Den starka ökningen beror säkert till viss del på påsken som är svår att kalenderkorrigera.

Den starka siffran för den varaktiga varuhandeln bör ses i ljuset av att försäljningen av personbilar har tagit fart. Personbilshandeln ökade med hela 16,6 procent i årstakt.

Men även konsumtionen av övriga varaktiga varor gick starkt och ökade i årstakt med 17,7 procent. Bland varaktiga varor var det tv, datorer, mobiltelefoner som gick väldigt starkt i april. Även konsumtionen av varor och tjänster inom rekreation och kultur gick bra och ökade med 9,9 procent. Det fanns dock delar av konsumtionen som inte gick lika bra. Energiutgifterna minskade med 9,0 procent i årstakt i kalenderkorrigerad volym.

Hushållskonsumtion

Hushållens konsumtionsutgifter. Kalenderkorrigerad volymförändring i procent jämfört med motsvarande period föregående år

	apr 2014	jan–apr 2014
Detaljhandel, mest livsmedel	4,0	1,6
Beklädnadshandel	3,6	1,7
Bostad, elektricitet, gas och uppvärmning	–0,2	–0,5
Möbler, inredning m.m.	10,1	7,3
Transporter och detaljhandel med och service av motorfordon	6,8	5,3
Post- och telekommunikation	5,0	0,5
Rekreation och kultur	9,9	6,5
Hotell och restaurang	7,5	3,9
Övriga varor och tjänster	4,2	8,3
Hushållens konsumtionsutgifter (exklusive utlandsposter)	4,5	2,5

Konsumtionen upp med 2,5 procent hittills i år

Under de fyra första månaderna av 2014 har hushållskonsumtionen utvecklats väl och är den delen som fortsatt driver svensk ekonomi. Konsumtionsvolymen har ökat med 2,5 procent hittills under 2014, jämfört med motsvarande period 2013.

Gruppen övriga varor och tjänster har den högsta tillväxten med en uppgång på 8,3 procent. Även rekreation och kultur samt möbler och inredning har utvecklats starkt med uppgångar på 6,5 respektive 7,3 procent under 2014. Post- och telekommunikationer har däremot haft det tungt och har endast ökat med 0,5 procent under 2014.

Personbilar och lastbilar

Senaste uppgift: maj 2014

Källa: Trafikanalys och SCB:s fordonstatistik

Dämpning för personbilsregistreringarna

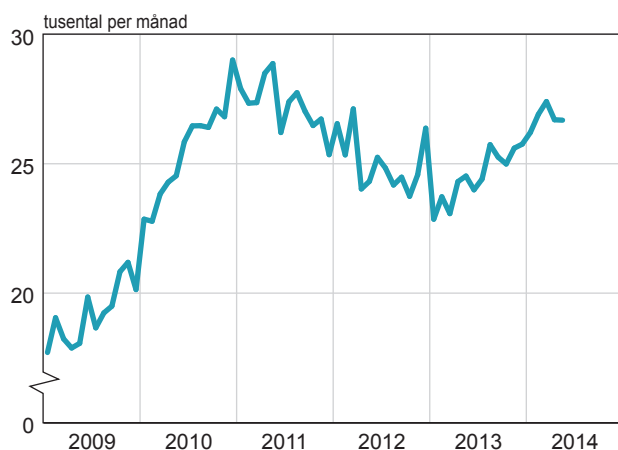
Den mycket starka utvecklingen för nyregistreringen av personbilar har dämpats under de två senaste månaderna. I säsongrensade tal minskade nyregistreringarna med 0,1 procent från april till maj vilket följde på nedgången i april på 2,6 procent jämfört med månaden innan. Trenden för nyregistreringarna har dock pekats starkt uppåt sedan november i fjol och nedgången kan än så länge ses som en normalisering på personbilsmarknaden. Antalet bilar i maj var 3,6 procent högre än vid inledningen av året i säsongrensade tal.

Nedgången under de två senaste månaderna har även dämpat tillväxten sett över ett tremånadersperspektiv. I perioden mars–maj steg nyregistreringarna med 2,4 pro-

cent, säsongsgrensat och jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Det är en relativt god tillväxttakt som uppräknat till årstakt skulle motsvara en uppgång på 10 procent. En dämpning kan dock befaras till nästa månad då det framförallt var under februari och mars som de stora ökningarna skedde och båda dessa månader kommer att finnas i jämförelseperioden nästkommande månad.

Nyregistrerade personbilar

Säsongsgrensade månadsdata

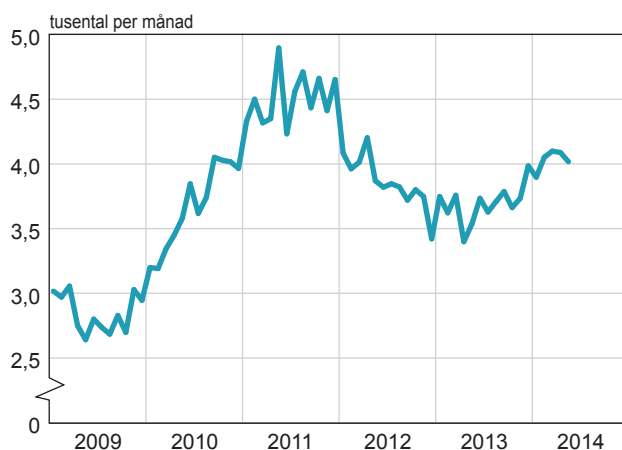
Mätt i årstakt var uppgången 4,6 procent i maj jämfört med samma månad i fjol och antalet nyregistrerade personbilar uppgick till 29 899. Att utvecklingen på personbilsmarknaden har varit stark under inledningen av året framgår ännu tydligare av att antalet nyregistrerade personbilar hittills i år var 14,1 procent fler än under motsvarande period året innan.

Lastbilsregistreringarna minskade i maj

Utvecklingen under de två senaste månaderna har varit svagare än tidigare under året även på lastbilsmarknaden. Efter en god utveckling under första kvartalet stannade uppgången av och korregerat för säsongsvariationer föll nyregistreringarna med 1,7 procent i maj, jämfört med månaden innan. Det var andra månaden i rad med nedgång. Antalet nyregistrerade lastbilar i maj var ungefär på samma nivå som vid utgången av fjärde kvartalet i fjol och uppgången under inledningen av året har därmed nästan suddats ut.

Nyregistrerade lastbilar

Säsongsgrensade månadsdata

Nyregistreringen av lastbilar för perioden mars–maj ökade med 2,3 procent, säsongsgrensat och jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Det är framförallt de höga nivåerna under mars och april som lyfter utvecklingen.

Produktionen inom tjänstesektorn

Senaste uppgift: april 2014

Källa: SCB:s tjänsteproduktionsindex

Tjänsteproduktionen fortsätter upp

Produktionen inom tjänstesektorn ökade återigen i april då volymen steg med 0,7 procent från mars, korregerat för säsongsvariationer. Utfallet för mars har dessutom reviderats från ned- till uppgång vilket betyder att produktionen i säsongsgrensade tal ökat varje månad under 2014. Utvecklingen i april var dock osedvanligt spretig och faktum är att majoriteten av branscherna uppvisade minskad produktion. Att den totala tjänsteproduktionen ändå ökade berodde huvudsakligen på en mycket god utveckling för partihandeln. Även hälso- och sjukvårdsbranschen samt transport och magasinering gick bra och lämnade starka positiva bidrag. Efter en knackig utveckling under första kvartalet återhämtades dessutom hotell- och restaurangbranschen och uppvisade en stark produktionsökning i april. Sämre gick det för datakonsulterna som efter en mycket fin utveckling under inledningen av året redovisade en betydande produktionsminskning. Även uthyrnings- och resetjänsteproducenterna åkte på ett bakslag efter ett fint första kvartal.

Den fina tillväxten i början av 2014 tyder på att tjänstekonjunkturen är på väg uppåt och studerar man utvecklingen över ett halvår så ser man en betydande förstärkning de senaste månaderna. Under perioden februari-april steg produktionsvolymen med 1,7 procent, säsongsgrensat och jämfört med föregående tremånadersperiod. Det är en ökningstakt som är avsevärt högre än vad som skådats de senaste åren och motsvarar uppräknat till årstakt en tillväxt på 7 procent.

Tjänsteproduktionsindex

Produktionen inom tjänstesektorn. Kalenderkorrigerad volymförändring i procent jämfört med motsvarande period föregående år

	apr 2014	jan–apr 2014
Motorhandel	8,3	6,6
Partihandel	5,7	2,0
Detaljhandel	7,1	4,2
Transport och magasinering	4,5	2,0
Hotell och restaurang	8,3	3,5
Telekommunikation	3,8	-1,2
Datakonsultverksamhet o.d.	6,6	6,6
Företagstjänster	2,9	2,7
Kultur, nöje och fritid	2,6	4,7
Total tjänstesektor	4,5	3,1

Svag prisutveckling oroar

Det mest aktuella ämnet i den svenska ekonomiska debatten är den låga inflationen. Flera bedömare har uttryckt oro för deflation och Riksbanken har fått utstå hård kritik, både från svenska och utländska ekonomer, för att ha fört en för stram penningpolitik. I denna artikel reder vi ut varför deflation är skadligt och tittar närmare på vad det är som driver den svenska inflationen nedåt.

Prisnivåer och dess utveckling är resultat av det dynamiska och, inte minst, komplexa samspelet mellan utbud och efterfrågan i ekonomin. Följaktligen så spelar priserna en viktig roll när man analyserar den ekonomiska situationen, speciellt då de signalerar möjliga obalanser mellan just utbudet och efterfrågan. Det är allmänt accepterat bland nationalekonomer att prisstabilitet bör eftersträvas då det antas leda till en stabilare ekonomisk miljö med färre konjunktursvängningar, vilket underlättar planering och beslutsfattande.

De flesta är vana vid uttrycket inflation, det vill säga en generell ökning av priserna i en ekonomi, och vet att snabb tillväxt för det mesta resulterar i en stigande inflation. Inflationens konsekvenser är också välkända, med snabbare förlust av köpkraften och stigande oroligheter inom ekonomin som två exempel. Men under de senaste två decennierna har världen börjat uppleva lägre inflationstakter och, i vissa fall till och med deflation.

Beroende på var deflationen har sitt ursprung så kan den vara bra eller dålig för ekonomin. Om deflationen har sitt ursprung i en positiv utbudschock, som till exempel en stor teknisk utveckling, så minskas produktionskostnaderna och det skulle så småningom bana väg för en ökad sysselsättning. Om deflationen däremot har sitt ursprung i lägre efterfrågan så kan deflationen (eller till och med en låg inflation), speciellt om den är ihållande under en längre period, få stora negativa effekter.

Deflation skadligt på flera sätt

Om priserna förväntas bli lägre i framtiden så väljer rationella individer att skjuta upp en del av konsumtionen och därmed blir efterfrågan idag lägre. Om denna situation blir långvarig så kan ekonomin hamna i en deflationsspiral. Eftersom man förväntar sig lägre priser i framtiden så uppnås en lägre BNP-nivå (på grund av den uppskjutna konsumtionen). En lägre BNP-nivå leder till ännu lägre priser och därmed så har det förväntade scenariot blivit verklighet. Det är enkelt att se att denna process kan ha stora negativa effekter om den håller i sig under en längre period.

För skuldsatta finns även en annan effekt av svag prisutveckling. Om den faktiska observerade prisnivån är lägre än den prisnivån man förväntat sig, det vill säga att priserna

inte ökat lika mycket som man trott att de skulle göra, så blir den reala skuldbördan större än man förväntade sig då lånet togs. Detta innebär att inte bara deflation, utan även en lägre inflation än väntat, kan ha negativa konsekvenser, speciellt på längre sikt.

Konsekvensen av detta är att den disponibla inkomsten för de skuldsatta blir mindre och därmed kommer deras konsumtion att minska. Lägre konsumtionsnivå leder så småningom till en lägre produktionsnivå och därmed högre arbetslöshet.

Slutligen vet vi att om inflationen är lägre än förväntat så ökar reallönerna mer än man räknat med, eftersom de nominella löneökningarna satts enligt en förväntad prisökningstakt. Högre reallöner innebär högre produktionskostnader och, på grund av de nominella lönernas stelhet (i alla fall nedåt), så är det mest sannolikt att justeringar sker genom en högre arbetslöshetsnivå. Således minskas produktionsnivån och arbetslösheten ökar.

Boende och Transport drar ner inflationen

För att närmare analysera om Sverige genomgår en deflationsprocess och vilka specifika krafter som drar ner prisnivåerna, så kan man ta en närmare titt på utvecklingen av de viktigaste komponenterna i det svenska konsumentprisindexet (KPI).

De fyra största huvudgrupperna i KPI är Boende, Transport, Livsmedel och alkoholfria drycker samt Rekreation och kultur. Tillsammans representerar dessa fyra grupper 65,5 procent av den totala variationen i indexet.

De resterande åtta produktgrupperna har tillsammans bidragit med i genomsnitt 0,16 procentenheter till inflationstakten sedan januari 2014, medan de fyra största grupperna i genomsnitt har bidragit med -0,4 procentenheter.

Bidrag till inflationstakten i procentenheter 2014

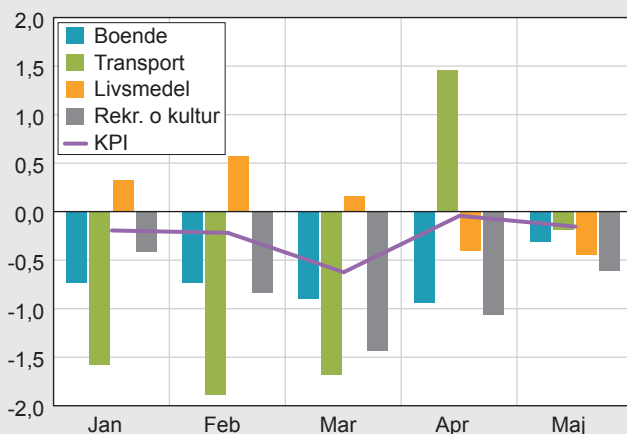
	jan	feb	mar	apr	maj
Fyra största grupper	-0,4	-0,5	-0,6	-0,2	-0,3
Övriga grupper	0,2	0,3	0,0	0,2	0,1

Av dessa fyra grupper är det bara Livsmedel och alkoholfria drycker som visat någon stabil positiv utveckling under 2014, dock endast under de tre första månaderna av året. Inom Transport upplevde produktgruppen Utrikes flygresor en stor ökning i april vilket sannolikt berodde på att påsken i år inföll i april medan den i fjol inföll i mars.

Den största anledningen bakom de fallande priserna i huvudgruppen Boende är utvecklingen för ränte- och elkostnader. Räntekostnaderna hade störst effekt på inflationstakten i maj (-0,28 procentenheter) med en nedgång på 5,6 procent jämfört med maj 2013.

I FOKUS

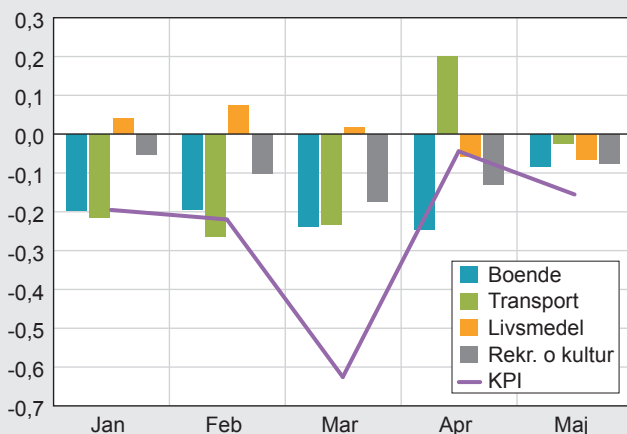
Årlig procentuell förändring 2014

Inom Rekreation och kultur är det mestadels de sjunkande priserna på elektroniska produkter som bidrar negativt till inflationstakten. Dessa produkter visade i maj en minskning med 8,7 procent sedan maj 2013, vilket resulterade i ett negativt bidrag till inflationstakten på 0,13 procentenheter.

I nedanstående diagram, som visar hur mycket de stora huvudgrupperna bidragit till inflationstakten de senaste fem månaderna, kan vi se att Boende samt Rekreation och kultur har haft en negativ effekt på inflationstakten hela året. De senaste fem månaderna har dessa två grupper tillsammans bidragit, i genomsnitt, med -0,15 procentenheter till inflationen enligt KPI.

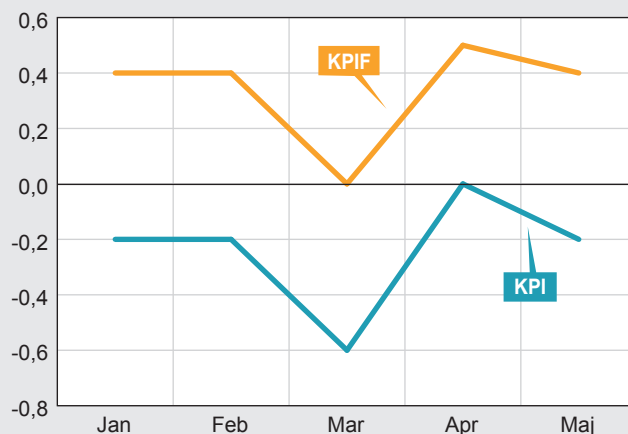
Bidrag till inflationstakten i procentenheter 2014

Boende samt Transport har bidragit i genomsnitt med -0,19 respektive -0,11 (-0,19 om man bortser från april) procentenheter till inflationstakten de senaste fem månaderna.

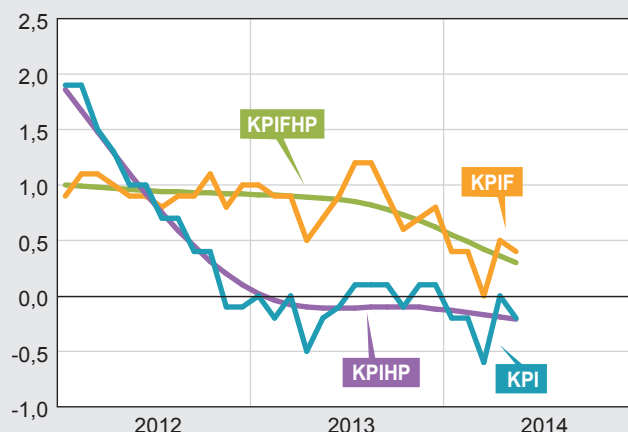
Resultatet är att inflationstakten enligt KPI, liksom den underliggande inflationen enligt måttet KPIF, har legat på en någorlunda konstant och låg nivå de senaste fem månaderna.

Inflationstakten, procent 2014

Tittar vi istället på utvecklingen av KPI och KPIF under en längre period så ser man hur inflationstakten började falla kraftigt i början av 2012, för att i början av 2013 börja visa negativa siffror. Däremot höll sig den underliggande inflationstakten stabilt runt 0,9 procent ända fram till mitten av 2013. Något som kan vara oroande är att KPIF vid mitten av 2013 började falla med en högre takt än KPI.

Inflationstakten, procent

Den svenska ekonomin har alltså sedan mitten av 2013 genomgått en "desinflationsprocess", eller en minskning av inflationstakten. Denna långsammare prisökning har, i alla fall inte ännu och inte enligt den underliggande inflationstakten, inneburit deflation.

Däremot är det oroande om den kortvariga stabiliseringen av inflationen som vi har sett de senaste fem månaderna inte håller i sig. Det som oroar är att den långsiktiga trenden¹ inte bara pekar på fortsatta negativa siffror för inflationstakten, utan även på framtida negativa siffror för den underliggande inflationen, vilket då skulle innebära deflation, enligt både KPI och KPIF.

Ricardo Lima

¹ För att beräkna trenden användes ett HP-filter med $\lambda = 140$.

Starkare tillväxt i årstakt

Fyra månader i rad med ökande produktion på månadsbasis har inneburit att utvecklingen mätt över ett år har förbättrats kraftigt. I april var tillväxten i årstakt 4,5 procent vilket ligger en bra bit över medelvärdet de senaste åren. Tillsammans med den goda utvecklingen på månadsbasis indikerar detta att tjänstesektorn kan vara på väg att återta sin roll som drivkraft för BNP-tillväxten. Mätt över tolv månader är bilden av tjänstesektorns utveckling i stort sett entydigt positiv. Det enda undantaget är utbildningsväsendet som noteras för en liten produktionsminskning. De branscher som uppvisar högst tillväxttakt är hälso- och sjukvård, motorhandel, hotell och restaurang och detaljhandel. Ett intressant mönster är att dessa branscher till hög grad säljer sina tjänster till privatpersoner. Detta stärker bilden av att det är hushållen som håller tillväxten i ekonomin uppe. Man bör dock beakta effekten av att påsken i år inföll i april medan den i fjol inföll i mars. Bland de renodlade företagstjänstebanscher är det datakonsulterna som uppvisar den högsta tillväxttakten.

Produktionen upp 3,1 procent hittills i år

Den ackumulerade tjänsteproduktionen under årets fyra första månader var 3,1 procent högre än under motsvarande period 2013. De branscher som ökat produktionen mest var motorhandeln, datakonsulterna och utbildningsväsendet. Andra branscher som uppvisade betydande uppgångar var kultur, nöje och fritid, uthyrnings- och resetjänster samt detaljhandeln. Den enda bransch som redovisade en minskad produktionsvolym var telekommunikation.

Investeringar inom tjänstesektorn

Senaste uppgift: april 2014

Källa: SCB:s investeringsenkät

Linda Wiese

Minskade investeringar inom fastighetsbranschen

Under fjolåret minskade investeringarna inom fastighetsbranschen med 4 procent och uppgick till 66,9 miljarder. Bostadsinvesteringarna ökade med 9 procent medan investeringarna inom övriga byggnader och anläggningar minskade med 12 procent.

I år planerar fastighetsbranschen för fortsatta volymminskningar. Investeringsvolymerna väntas minska med 4 procent och företagen planerar att investera 66,7 miljarder. Investeringarna i övriga byggnader och anläggningar väntas minska med 2 procent medan bostadsinvesteringarna väntas minska med 5 procent. Sammanlagt räknar fastighetsbolagen med att investera 28,5 miljarder i bostäder, varav hälften inom nybyggnation och hälften inom ombyggnation.

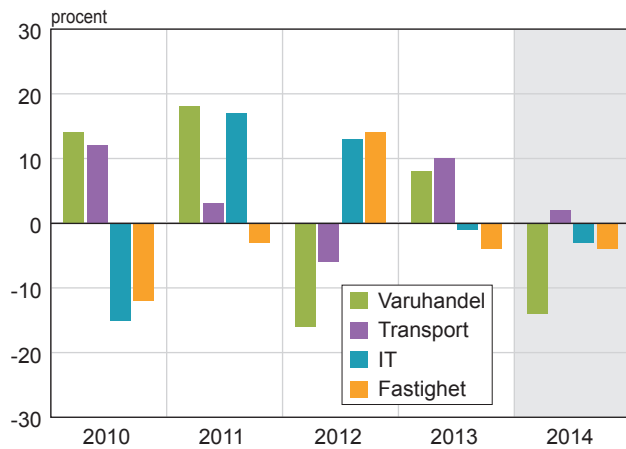
Fortsatt positivt för transportbranschen

Fjol ökade investeringarna inom transport- och magasineringsbranschen med 10 procent och uppgick till 17,6

miljarder. Företagen tror på en fortsatt positiv utveckling 2014 och planerar att öka sina volymer med 2 procent. Det innebär investeringar på 19,6 miljarder.

Investeringar inom tjänstesektorn

Årlig volymförändring i procent. Fasta priser

Varuhandeln drar ner på investeringarna

Investeringsplanerna skiljer sig åt mellan de övriga tjänstesektorena. Företag inom varuhandel planerar att minska sina volymer med 14 procent och investera 9,5 miljarder. Även företag inom informations- och kommunikationssektorn planerar för volymminskningar och prognostiserar investeringar på 10,9 miljarder. Det motsvarar volymminskningar på 3 procent.

Volymökningar förväntas inom finanssektorn, som väntas öka sina volymer med 7 procent och investera 5,7 miljarder. Bankerna beräknas öka med 5 procent medan försäkringsbolagen beräknas öka med 17 procent. Även företag inom övriga företagstjänster planerar för volymökningar och räknar med att investera 6,8 miljarder. Det motsvarar volymökningar på 19 procent.

BYGGMARKNAD

Byggsektorn växlar upp

Orderstockarna för bygg- och anläggningsverksamhet har ökat de senaste månaderna och företagens bedömning av orderstockens storlek blir allt mindre negativ enligt Konjunkturbarmetern. För husbyggarna ligger bedömningarna nu ungefär på normal nivå, medan anläggningsbyggarna är mer negativa när det gäller orderstockens storlek. Byggproduktionen har ökat betydligt och även sysselsättningen har stigit en del. Anbudspriserna var oförändrade.

Byggföretagen är mycket optimistiska inför de kommande tre månaderna och såväl orderstockar som byggproduktion och sysselsättning väntas stiga. Bilden är densamma för såväl hus- som anläggningsbyggare. Även anbudspriserna väntas öka något under perioden.

Minskade bygginvesteringar

Företagen inom byggsektorn tror på en fortsatt minskning av investeringarna. Bygginvesteringarna ökade konstant mellan 2009 och 2012, men nu tycks trenden vara bruten.

I fjol minskade volymerna med 26 procent och i år tror företagen på en volymminskning på 12 procent enligt SCB:s investeringsenkät från april. Det innebär investeringar på 3,8 miljarder.

Byggbkostnader

Senaste uppgift: maj 2014

Källa: SCB:s faktorprisindex för flerbostadshus

April–maj 2014 +0,1 procent

Mellan april och maj 2014 ökade Faktorprisindex med 0,1 procent. Löner och Omkostnader steg med 0,1 procent vardera. Transporter, drivmedel och elkraft minskade med lika mycket. Inom den gruppen sjönk dieselolja med 0,5 procent. Kostnader för lastbilstransporter och elkraft inom samma grupp var oförändrade. Gruppen Maskiner var också oförändrad.

Byggmaterial gick upp med 0,2 procent. Byggmaterial hade också störst effekt totalt sett på Faktorprisindex. Inom Byggmaterial ökade armeringsstål, trävaror, järn och stål och betongvaror. Snickerier, golvmaterial och el-materiel sjönk vardera med 0,1 procent. Övriga byggmaterial var oförändrade. Byggherrekostnaderna gick ned med 0,1 procent, beroende på lägre räntekostnader.

Faktorprisindex för flerbostadshus

Förändring i procent

	maj 14/apr14	maj 14/maj 13
Entreprenadkostnader	0,2	1,1
Byggmaterial	0,2	0,7
Löner	0,1	2,5
Maskiner	0,0	0,9
Transporter, drivmedel, elkraft	-0,1	-0,3
Omkostnader	0,1	1,6
Byggherrekostnader	-0,1	0,3
Total byggbkostnad	0,1	1,1

Maj 2013–maj 2014 +1,1 procent

Faktorprisindex steg med 1,1 procent mellan maj 2013 och maj 2014. Entreprenörens kostnader steg med 1,1 procent, vilket bidrog till att totalindex gick upp med 1,1 procentenheter. Stor påverkan på entreprenörens kostnader hade Löner som steg med 2,5 procent mellan maj 2013 och maj 2014. Omkostnader, Maskiner och Byggmaterial steg, medan gruppen Transporter, drivmedel och elkraft sjönk.

Inom gruppen Byggmaterial ökade armeringsstålet mest, med 6,6 procent. Alla byggmaterialgrupper steg förutom VVS-material som sjönk med 3,8 procent.

Byggherrekostnader steg endast med 0,3 procent på årsbasis. Det kan förklaras av 7,4 procent sänkta räntekostnader och 2,3 procent höjda kostnader för tjänstemannalöner.

NÄRINGSLEV

Produktionen i näringslivet

Senaste uppgift: april 2014

Källa: SCB:s produktionsindex över näringslivet

Tobias Fagerberg

Stigande produktion inom näringslivet

Efter en mycket stark start på året så fortsatte produktionen inom näringslivet uppåt i april med en ökning på 0,9 procent i säsongsrensade tal jämfört med föregående månad. Samtliga delindex ökade, men det var industriproduktionen som steg mest med en ökning på 1,4 procent. Den sektor som bidrar mest till den totala ökningen är dock tjänsteproduktionen som i april ökade med 0,7 procent.

Produktionen i näringslivet

Förändring i procent

	apr 14/ mar 14 ¹⁾	feb–apr 14/ nov 13–jan 14 ¹⁾	apr 14/ apr 13 ²⁾
Industri inkl. energi	1,4	-0,1	0,4
Bygg	1,0	0,7	6,3
Tjänster	0,7	1,7	4,5
Totalt	0,9	1,2	3,6

1) Säsongsrensat och kalenderkorrigerat

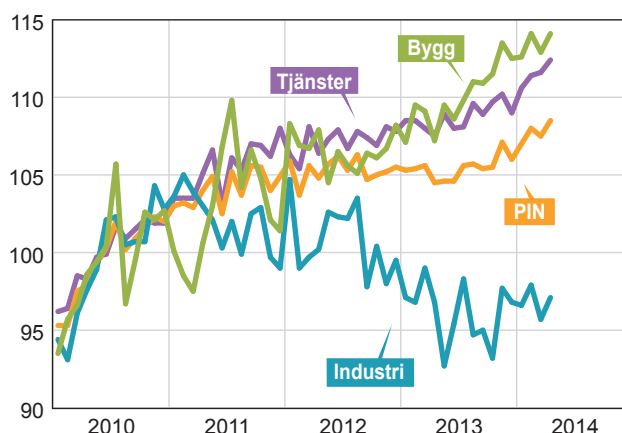
2) Kalenderkorrigerat

Positiv utveckling på tremånadersbasis

Produktionen under perioden februari–april uppvisade en positiv utveckling jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Under februari–april ökade produktionen inom näringslivet med 1,2 procent, i säsongsrensade tal, jämfört med perioden november–januari. Tjänstesektorn som är den största delsektorn inom näringslivet bidrog mest till uppgången med en produktionsökning på 1,7 procent. Industriproduktionen var den svagaste sektorn, jämfört med föregående tremånadersperiod, med en nedgång på 0,1 procent.

Näringslivets produktionsutveckling

Säsongsrensade värden. Index 2010=100

Stark utveckling jämfört med föregående år

Hittills i år har näringslivets produktion i kalenderkorrigerade tal ökat med 2,3 procent jämfört med motsvarande

period föregående år. Den ackumulerade årsutvecklingen ökade med 1,2 procentenheter jämfört med föregående månad då april i år var förhållandevis stark. Tjänstesektorn och byggsektorn står för den positiva utvecklingen och uppvisade en ökning på 3,2 respektive 4,8 procent medan industriproduktionen minskat med 0,7 procent jämfört med motsvarande period i fjol.

PRISER

Konsumentpriser

Senaste uppgift: maj 2014

Källa: SCB:s konsumentprisindex

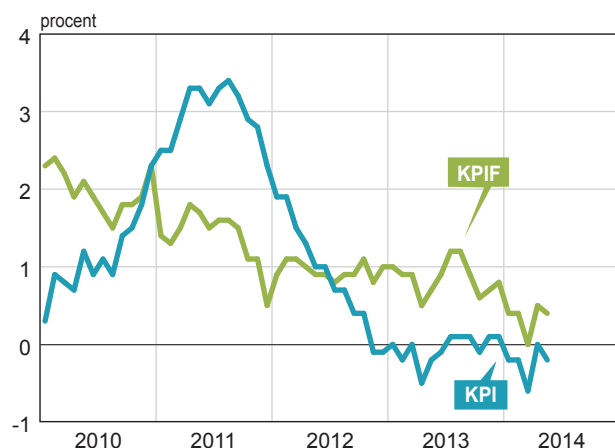
Erik Nilsson

Inflationstakten åter negativ

Precis som maj föregående år var inflationstakten för maj 2014 -0,2 procent, vilket är en av de lägsta inflationstakterna för maj månad på 30 år. Endast finanskrisåret 2009 uppvisade en lägre inflationstakt för maj månad, och under de senaste tolv månaderna har inflationstakten varit negativ för hälften av månaderna. Precis som föregående år har inflationstakten varit negativ eller oförändrad under årets första fem månader, vilket inte förekommit tidigare i modern tid. KPI med år 1980 som bas låg i april 2012 på sin hittills högsta nivå på 315,49, sedan dess har prisnivån över lag gått ned med 0,5 procent.

Inflationstakten

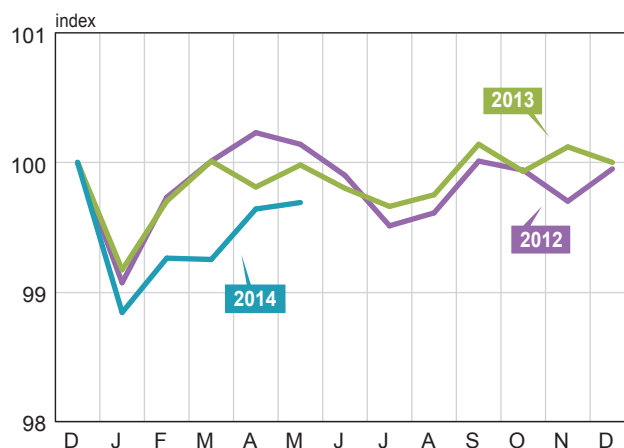
Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Boende spelade som vanligt en stor roll för månadens inflationstakt, där de fortsatt låga räntekostnader stod för det största bidraget till KPI på -0,3 procentenheter. Hyrorna, som trendmässigt har stigit på årsbasis sedan 1980, motverkade boendets påverkan nedåt på KPI då de påverkade KPI uppåt med 0,2 procentenheter. Livsmedel, som under de senaste fem åren påverkat inflationstakten uppåt i maj månad, påverkade detta år med -0,1 procentenheter. Utöver detta bryter även hemelektronik och drivmedel sina mönster för maj månad och påverkar mindre än vanligt detta år jämfört med de senaste fem åren.

Konsumentprisernas utveckling

December föregående år = 100

I maj 2014 steg KPI med 0,1 procent jämfört med april, vilket är något mindre än maj föregående år då den steg med 0,2 procent i månadstakt. Till den dämpade prisuppgången sedan april 2014 bidrog bland annat utrikes flygresor med -0,2 procentenheter, som under de senaste fem årens majmånader inte har påverkat KPI:s månadstakt nämnvärt. Även flygcharter och logi överraskade med att dra upp månadstakten med 0,1 procentenheter vardera, vilket inte heller har hänt under de senaste fem årens majindex.

Konsumentprisernas förändring

Maj 2014

	Förändring från Föregående månad	maj 2013	Bidrag till förändring sedan maj 2013 ¹⁾
Livsmedel och alkoholfria drycker	0,5	-0,4	-0,1
Alkoholhaltiga drycker och tobak	-0,1	1,5	0,1
Kläder och skor	-0,7	1,0	0,1
Boende	0,3	-0,3	-0,1
Inventarier och hushållsvaror	0,1	-1,6	-0,1
Hälsö- och sjukvård	0,0	0,4	0,0
Transport	-1,4	-0,2	0,0
Post och telekommunikationer	-0,3	-2,8	-0,1
Rekreation och kultur	0,5	-0,6	-0,1
Utbildning	0,0	2,3	0,0
Restauranger och logi	1,1	0,9	0,1
Div varor och tjänster	0,0	1,2	0,1
KPI totalt	0,1	-0,2	-0,2

1) Procentenheter

Underliggande inflationen strax över noll

Inflationstakten enligt KPI med fast ränta (KPIF) var 0,4 procent i maj 2014, en minskning från maj föregående år då den var 0,7 procent. Månadens notering på 0,4 procent var en av de lägsta inflationstakterna för samtliga månader samt den lägsta majinflationstakten sedan år 1987 enligt KPIF.

Då räntor konstanthålls inom KPIF försvinner den påverkan nedåt som de hade på KPI under maj månad, vilket bidrar till att inflationstakten enligt KPIF är högre än den för KPI. Medan ena delen av räntekostnaderna, räntesatsindex, gått ned med cirka 6 procent på ett år, har den andra, kapitalstocksindex, gått upp med cirka 5 procent. Detta innebär att räntekostnaderna har en positiv

påverkan på månadens KPIF-inflationstakt, till skillnad mot den negativa påverkan den hade på KPI:s dito.

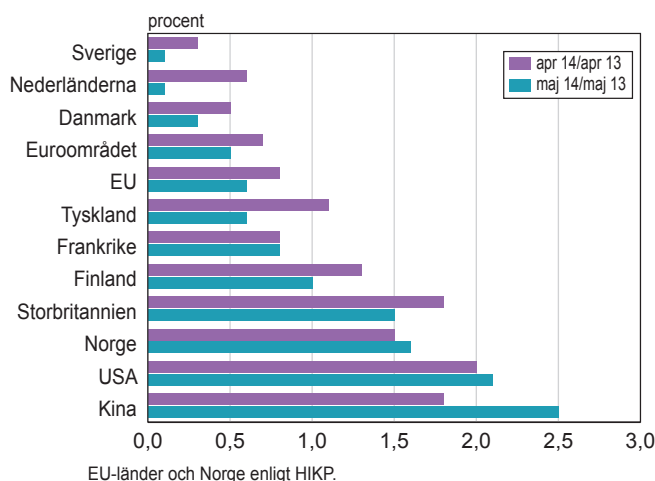
Maj månad är generellt en månad med lägre prisutveckling än i april, i snitt ökar KPI med 0,2 procent under majmånader medan den ökar i 0,4 procent under april-månader. KPI stiger alltså normalt sett långsammare från april till maj än tidigare period, vilket också var fallet detta år. Från april 2014 till maj 2014 steg KPIF med 0,1 procent, medan den steg med 0,4 procent mellan mars och april 2014. I maj 2013 ökade KPIF med 0,2 procent.

Låg inflation internationellt

Sverige uppvisar en av de lägre inflationstakterna i Europa enligt HIKP i maj 2014. Inflationstakten var 0,1 procent, vilket är en minskning jämfört med samma månad föregående år då den var 0,3 procent. Jämfört med preliminära EMU-siffror på 0,5 procent och EU-siffror på 0,6 procent ligger Sverige under snittet, och bland våra nordiska grannländer uppvisade Sverige den lägsta inflationstakten för maj. Medan bland annat Norge, Finland och Österrike ligger i topp gällande HIKP-inflationstakt under året ligger Grekland, Cypern och Bulgarien på andra sidan skalan med konsekvent negativa inflationstakter under året. I övrigt ligger både USA och Kina högre än de europeiska länderna med inflationstakter på 2,1 procent respektive 2,5 procent enligt KPI. En av anledningarna till att HIKP-utvecklingen för Sverige skiljer sig mot KPI-utvecklingen är att varukorgarna är olika måtten emellan. Bland annat ingår inte räntekostnader i HIKP, vilket utgör en stor del av den svenska KPI-korgen viktligt.

Inflationstakten i olika länder

Säsongrensade månadsdata

Priserna i producent-, export- och importleden

Senaste uppgift: maj 2014

Källa: SCB:s producentprisindex

Import- och exportpriserna steg i maj

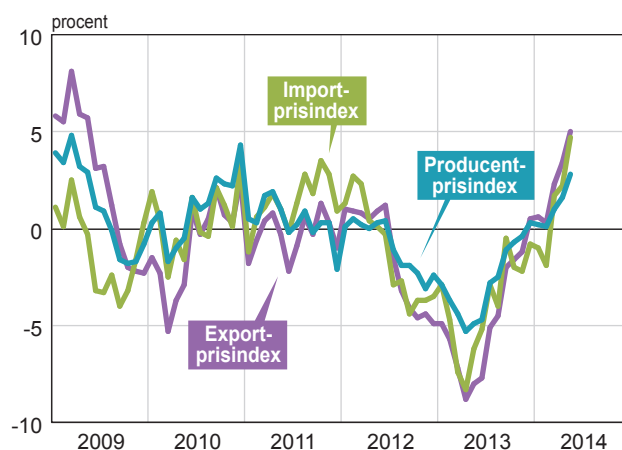
Producentpriserna steg med 1,1 procent i maj jämfört med april. Under samma period steg priserna med 2,8 procent på importmarknaden och 2,2 procent på exportmarknaden

under inverkan av en svagare krona. På hemmamarknaden var producentpriserna oförändrade.

Högre priser på råolja bidrog främst till uppgången på importmarknaden. På exportmarknaden bidrog främst högre priser på motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar till uppgången. På hemmamarknaden bidrog högre pris på el uppåt medan en säsongsnorm nedgång i pris på fjärrvärme bidrog nedåt.

Export-, import- och producentprisindex

Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Priserna för inhemsk tillgång, det vill säga producentpriserna på hemmamarknaden tillsammans med importpriserna, ökade med 1,4 procent från april till maj. Jämfört med maj förra året har producentpriserna totalt ökat med 2,8 procent. Under samma period har priserna ökat med 5,0 procent på exportmarknaden och 4,7 procent på importmarknaden. På hemmamarknaden har priserna ökat med 0,7 procent jämfört med maj förra året medan priserna för inhemsk tillgång har ökat med 2,6 procent under samma jämförelseperiod.

ARBETSMARKNAD

Sysselsättning och arbetslöshet

Senaste uppgift: maj 2014

Källa: SCB:s arbetskraftsundersökningar

Daniel Samuelsson

Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år var 4 746 000 i maj 2014, icke säsongrensat, en ökning med 78 000 personer jämfört med maj 2013. Sysselsättningsgraden ökade under samma period med 0,6 procentenheter och uppgick i maj 2014 till 65,9 procent. Antalet arbetslösa var 413 000, vilket motsvarar en arbetslöshet på 8,0 procent. Antalet arbetade timmar ökade med 2,9 procent jämfört med maj 2013. Säsongrensade och utjämnade data visar på en ökning av både antalet och andelen sysselsatta samt en arbetslöshet på 8,0 procent.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsstatistik visar på

en fortsatt minskning av arbetslösheten. I maj 2014 var 363 000 personer inskrivna som arbetslösa, en minskning med 20 000 personer jämfört med maj 2013. Antalet personer vars lade om uppsägning fortsätter att minska, en utveckling som pågått sedan halvårsskiftet 2013. Antalet nya lediga platser uppgick till 73 000, vilket är 10 000 fler än för ett år sedan. I maj fick 50 000 personer ett arbete, det är 8 000 färre än samma månad föregående år.

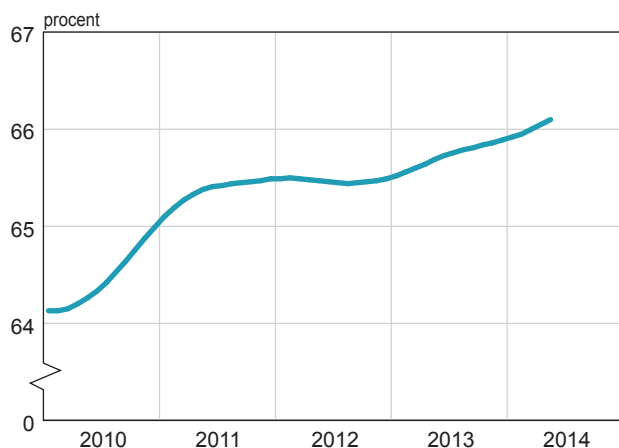
Sysselsättningen ökade

I maj 2014 var antalet sysselsatta i åldern 15–74 år 4 746 000, icke säsongrensade. Jämfört med maj 2013 är det en ökning med 78 000 personer, varav 32 000 var män och 46 000 var kvinnor. Sysselsättningsgraden uppgick till 65,9 procent, en ökning med 0,6 procentenheter jämfört med maj 2013. Bland männen var den 68,2 procent och bland kvinnorna 63,6 procent.

I förhållande till närliggande månader visar säsongrensade och utjämnade data på en ökning av både antalet och andelen sysselsatta. I maj uppgick antalet sysselsatta till 4 758 000 vilket motsvarar en sysselsättningsgrad på 66,1 procent.

Sysselsättningsgrad

Ålder 15–74 år. Sysselsatta som andel av befolkningen. Säsongrensade och utjämnade månadsvärden

Fler anställda

I maj 2014 uppgick antalet anställda till 4 261 000, icke säsongrensade. Jämfört med maj 2013 är det en ökning med 82 000 varav 51 000 var tidsbegränsat anställda. Ökningen i antalet anställda var jämnt fördelad mellan könen.

Även säsongrensade och utjämnade data visar på en positiv utveckling av antalet anställda, en utveckling som pågått sedan hösten 2012.

Arbetade timmar ökade

Det totala antalet arbetade timmar uppgick i maj 2014 till i genomsnitt 155,2 miljoner per vecka enligt icke säsongrensade data. När hänsyn tagits till skillnader i helger och andra ledigheter är det en ökning på 2,9 procent jämfört med maj 2013. Även säsongrensade och utjämnade data visar på en ökning av antalet arbetade timmar, en ökning som pågått sedan början av 2013. I maj 2014 uppgick antalet arbetade timmar till i genomsnitt 145,6 miljoner per vecka.

Arbetsmarknad

	Antal sysselsatta, 1 000-tal		Antal arbetade timmar, 10 000-tal		Ant. arbetslösa 1 000-tal	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
jan	4 578	4 619	13 210	12 350	421	436
feb	4 597	4 648	15 160	15 490	427	433
mar	4 643	4 701	14 870	15 830	448	440
apr	4 642	4 698	15 090	14 500	445	445
maj	4 667	4 746	14 650	15 520	417	413
jun	4 815		14 640		484	
jul	4 905		9 530		382	
aug	4 766		12 230		377	
sep	4 708		16 010		382	
okt	4 746		16 240		374	
nov	4 704		15 780		382	
dec	4 680		13 720		380	

Uppgifterna baserar sig på åldersindelningen i AKU, dvs. 15–74 år, och antal arbetslösa inkluderar heltidsstuderande som sökt och kunnat ta arbete.

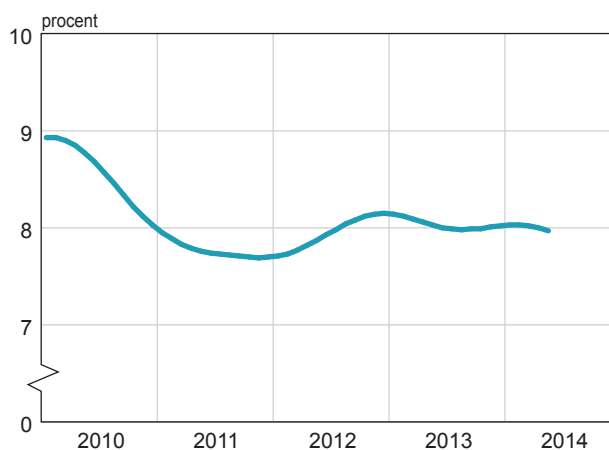
Små förändringar av arbetslösheten

I maj 2014 var antalet arbetslösa i åldern 15–74 år 413 000, icke säsongrensade, vilket motsvarar en arbetslöshet på 8,0 procent. Antalet arbetslösa män var 229 000 och antalet arbetslösa kvinnor var 185 000. För männen motsvarar det en arbetslöshet på 8,4 procent och för kvinnorna 7,6 procent. Bland ungdomar i åldern 15–24 år var 164 000 arbetslösa och av dessa var 109 000 heltidsstuderande. Andelen arbetslösa ungdomar var 25,1 procent av arbetskraften.

Säsongrensade och utjämnade data visar endast på små förändringar av antalet och andelen arbetslösa i åldern 15–74 år. Antalet arbetslösa uppgick i maj 2014 till 412 000, vilket motsvarar ett arbetslöshetstal på 8,0 procent. Bland ungdomar i åldern 15–24 år var det 23,1 procent.

Relativ arbetslöshet

Ålder 15–74 år. Inkl. heltidsstuderande som sökt arbete. Säsongrensade och utjämnade månadsvärden

Inskrivna arbetslösa minskar

Antalet inskrivna arbetssökande, som utgörs av de öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, uppgick i maj 2014 till 363 000. Jämfört med maj 2013 är det en minskning med 20 000 personer varav 9 000 var ungdomar i åldern 18–24 år. Bland de inskrivna arbetslösa var 185 000 öppet arbetslösa och 178 000 inskrivna i program med aktivitetsstöd. Antalet lediga platser som anmälades till landets arbetsförmedlingar var 73 000, vilket

är 10 000 fler än motsvarande månad föregående år. Under maj 2014 fick 50 000 personer ett arbete vilket är 8 000 färre än maj 2013. Antalet varslade uppgick till 4 600, en minskning med 1 000 jämfört med maj 2013.

Arbetskraftskostnader och löner

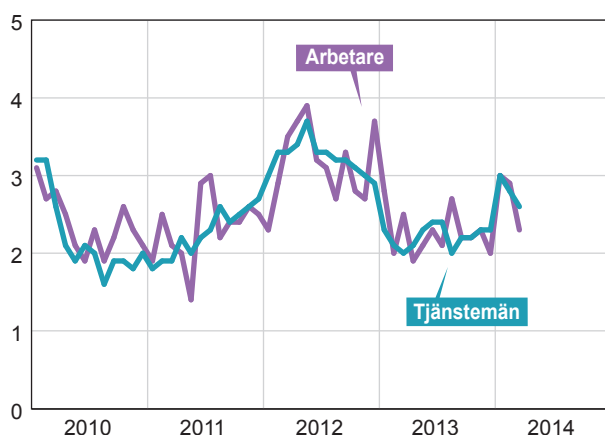
Senaste uppgift: mars 2014

Källa: SCB:s arbetsmarknadsstatistik

Den preliminära genomsnittliga timlönen för arbetare var under mars 2014 155,10 kronor exklusive övertidstillägg och 156,70 kronor inklusive övertidstillägg, vilket är en ökning, i båda fallen, med 2,3 procent jämfört med mars 2013. Under mars 2014 var den preliminära genomsnittliga månadslönen för tjänstemän 35 800 kronor exklusive rörliga tillägg och 36 560 kronor inklusive rörliga tillägg, vilket är en ökning, i båda fallen, med 2,6 procent jämfört med mars 2013.

Löneutveckling inom den privata sektorn

Procentuell förändring från motsvarande månad föregående år

Arbetskostnaden för en arbetare inom utvinning av mineral och tillverkningsindustrin har för mars 2014 beräknats till 272,93 kronor per timme, vilket ger ett arbetskostnadsindex på 115,5 en förändring med 1,7 procent jämfört med mars 2013. Arbetskostnaden för en arbetare inom den privata sektorn totalt har för mars 2014 beräknats till 253,79 kronor per timme och för tjänstemän inom den privata sektorn till 54 996 kr per månad. Detta ger ett arbetskostnadsindex för arbetare på 113,7 en ökning med 2,2 procent jämfört med mars 2013. Motsvarande index för tjänstemän blir 116,0 en ökning med 3,1 procent jämfört med mars 2013.

FINANSMARKNAD

En svagare krona

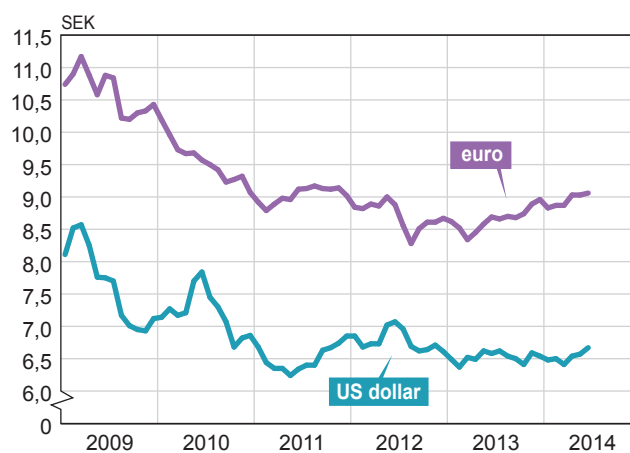
En dålig nyhet för alla semesterfirare är att kronan fortsätter att försvagas mot euron. Drivkrafterna är bland annat den svaga svenska inflationen och ECB:s uttalanden om att göra vad som behövs för att skydda euron. Låg infla-

tion brukar långsiktigt associeras med en starkare valuta men i fallet med dagens krona borgar den för kommande räntesänkningar. Mario Draghis löften ger i sin tur incitament att investera i statsobligationer som tidigare förknippats med hög risk. I slutet av månaden handlades kronan mot euron på 9,16, en försvagning av kronan på cirka en procent sedan månadsskiftet. Eurons utveckling är särskilt intressant med ECB:s sänkning av bankens inlåningsränta till -0,1 procent i åtanke. Sannolikt kommer vi att få se en utveckling till förmån för kronan i takt med att ECB med Draghi i spetsen fortsätter att bekämpa låg inflation i eurozonen.

Valutakurser

Svenska kronor i förhållande till dollar och euro.

Månadsgenomsnitt

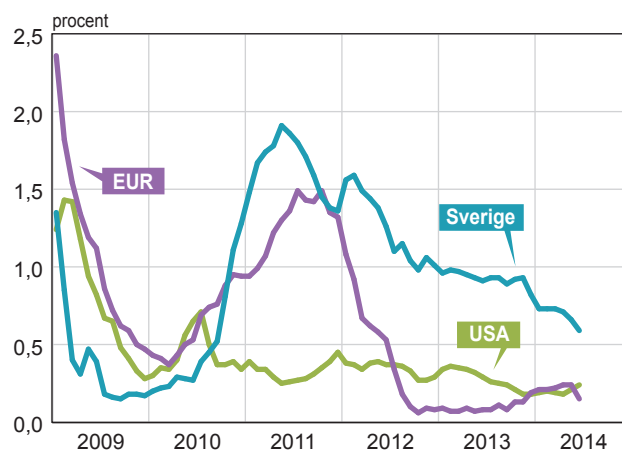

Källa: Riksbanken

Euromarknadsräntorna med 3 månaders löptid har sedan ECB:s sänkning den 11 juni kraftigt korrigerats nedåt med 10 punkter eller ca 40 procent jämfört med månadens början.

Korta räntor

3 mån statsskuldväxlar (motsv)

Källa: Riksbanken

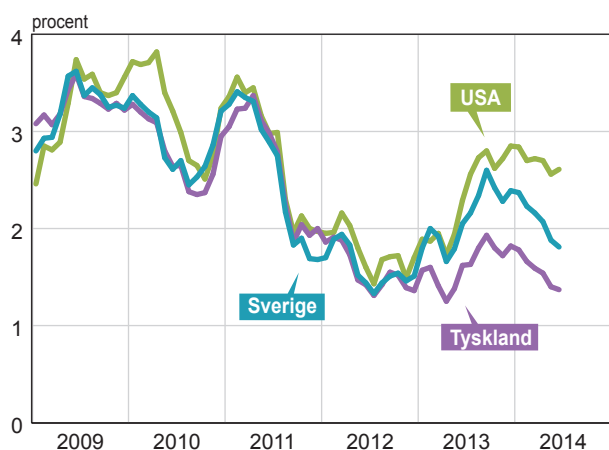
I takt med att den europeiska centralbanken ökar de penningpolitiska stimulanserna drar den amerikanska ned sina. Med fortsatt "taper" är värdet av de månatliga stödköpen nu nere på 35 miljarder dollar. Federal Reserve låter samtidigt styrräntan ligga kvar på samma nivå som tidigare. Inflationen ligger nu nära målet på 2 procent och

Fed bedömer tillväxten optimistiskt. Med fortsatt minskade stimulanser och positiva utsikter stärktes dollarn under juni med en dryg procent och kostade 6,73 kronor den 25:e juni. Avkastningen på de amerikanska tioåriga statsobligationerna ökade något under månaden och hade mot slutet av juni en ränta på 2,57 procent.

Både korta och långa svenska räntor sjönk under juni men med en något brantare räntekurva som resultat då korta sjönk mer i relativa termer. En tioårig statsobligation handlades till 1,73 procent, vilket är 6 punkter ned jämfört med stängningen i maj. Tremånaders statskuldsväxlar handlades till 0,52 procent vilket är omkring 11 punkter lägre jämfört med maj.

Långa räntor

10-åriga statsobligationer

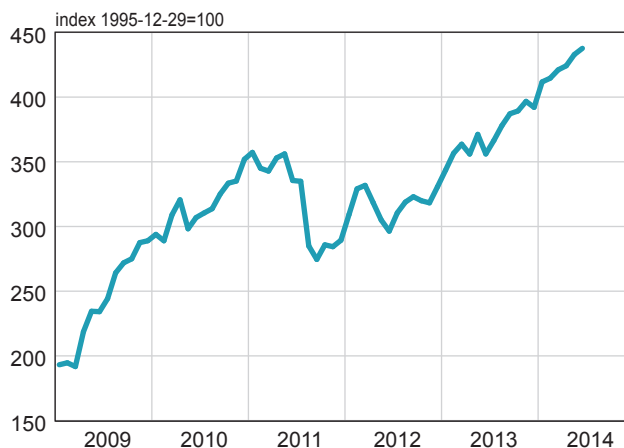
Källa: Riksbanken

Ett osäkrare börs klimat

Efter den starka uppgången i maj har utvecklingstakten mattats av något på Stockholmsbörsen. Juni inleddes trevande men veckan innan midsommar föll kurserna tillbaka för att sedan vända upp igen. I vanlig ordning påverkas sentimentet på Stockholmsbörsen av utvecklingen på börserna i USA, där utvecklingen i stort sett var densamma. Orosmoln som kommande räntehöjningar och effekterna av nedtrappningen av kvantitativa lättnader ligger i bakgrunden men oväntat duvaktiga uttalanden från Federal Reserve fick kurserna att vända uppåt. Utöver oro över likviditetstillgången har även nya geopolitiska risker börjat bubbla. Situationen i Ukraina har stabiliserats, fokus har istället riktats mot Irak där regeringen har förlorat kontrollen över delar av landet och oljeproduktionen är hotad. Priset på råolja har skjutit i höjden och är i nivå med september 2013. Om utvecklingen med stigande råvarupriser fortsätter finns det risk att det i förlängningen har en negativ inverkan på börsen.

Aktiekurserna

Stockholmsbörsens generalindex, månadsgenomsnitt

Källa: Affärsvärlden

Vid stängning den 25 juni hade Affärsvärldens generalindex sjunkit med 1,5 procent jämfört med sista handelsdag i maj. Dow Jones handlade på "all time high" strax innan midsommar och var upp med 0,9 procent under samma period. Nasdaq, som ännu inte riktigt återhämtat sig efter dotcom-kraschen kring millennieskiftet handlade på den högsta nivån sedan dess och hade stigit med 3,2 procent den 25 juni. I Frankfurt var DAX ned med 0,8 procent och i London var FTSE ner med 1,6 procent. Även i Asien sjönk börserna, Hang Seng i Hongkong var ned med 0,9 procent och Shanghai Composite var ned med 0,7 procent. Nikkei i Tokyo lyste som undantag med en ökning på 4,3 procent i juni.

Andreas Hörnqvist och Jon Smedsaas,
Finansmarknadsstatistik

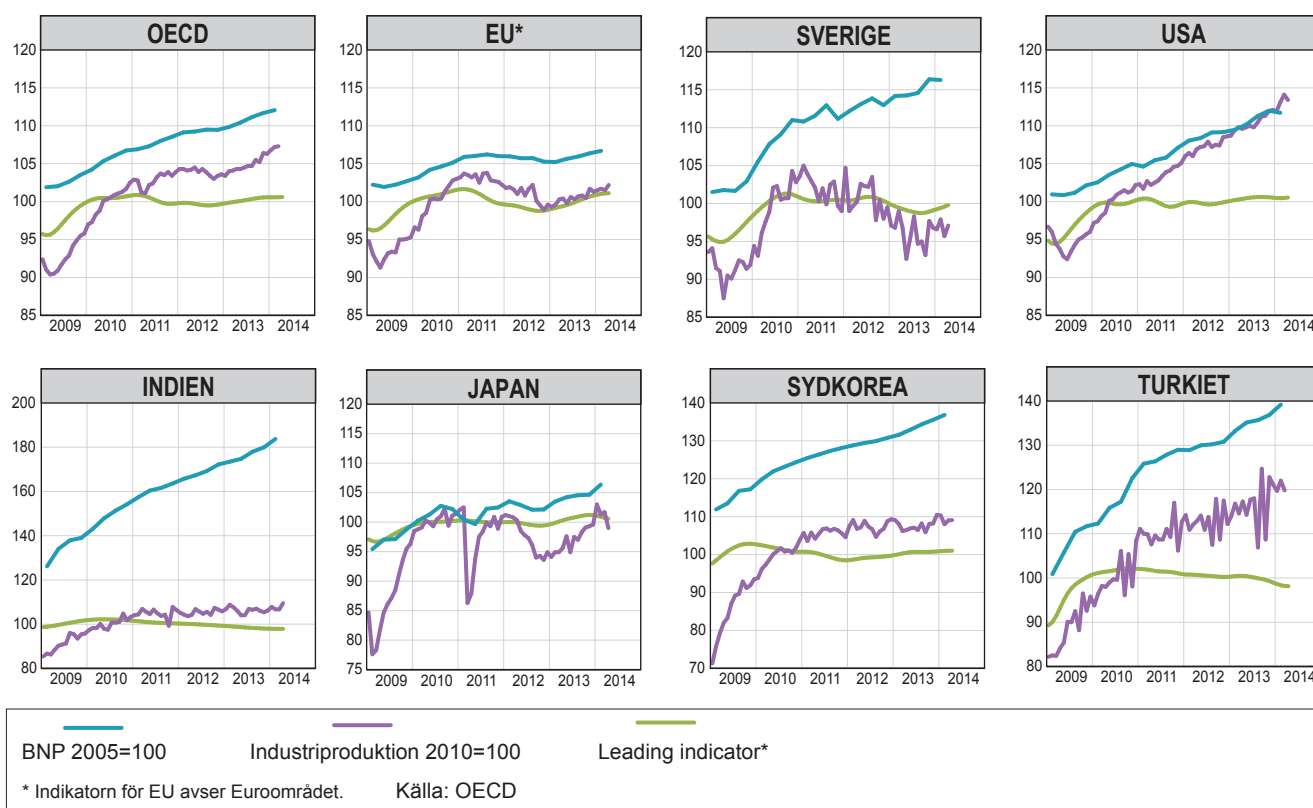
Ekonomisk statistik – juli

	Datum	Avser period
Inregistrering av fordon	01	jun
Småhusbarometern	03	jun
Industrins orderingång	04	maj
Industriproduktionsindex	04	maj
Tjänsteproduktionsindex	04	maj
Produktionsindex över näringslivet	08	maj
Konsumentprisindex	10	jun
Arbetskraftsundersökningen	24	jun
Producentprisindex	24	jun
Detaljhandels försäljning	25	jun
Export, import och handelsnetto	25	jun
Arbetskostnadsindex, privat sektor	30	maj
Nationalräkenskaperna, snabberäkning	30	kv 2 –14

*Trevlig sommar
önskar redaktionen*

INTERNATIONELL UTBLICK

Konjunkturindikatorer för några länder och -områden

Återhämtningen i den amerikanska ekonomin stannade av under årets tre första månader då BNP minskade med 0,7 procent, säsongrensad, från fjärde till första kvartalet. Det var det sämsta utfallet på tre år, men tros till stor del ha påverkats av det ovanligt hårda vintervädret. Även tillväxten i den amerikanska industriproduktionen har stannat av och säsongrensade uppgifter visar att produktionen i april var 0,6 procent lägre än föregående månad. Den ledande indikatorn fortsatte dock att öka i utgången av april och då den ligger över den långsiktiga trenden indikerar det en fortsatt god ekonomisk utveckling.

Även återhämtningen i Europa fortsätter att vara svag och säsongrensade uppgifter visar att BNP ökade måttligt 0,3 procent första kvartalet och jämfört med kvartalet innan. Mätt i årstakt var ökningen 1,4 procent.

Den kvartalsvisa tillväxten i den japanska ekonomin har varit relativt svag under ett flertal år, men en rad åtgärder för att stimulera tillväxten och bryta landets deflationsspiral har åtminstone tillfälligt gett effekt på BNP. Från fjärde till första kvartalet visade BNP en uppgång med 1,6 procent, säsongrensad, vilket var den högsta kvartalstillväxten sedan 2011. Bakom uppgången låg framförallt den inhemska efterfrågan där hushållen drog upp konsumtionen innan

momshöjningen i april. Tillväxten i den japanska industriproduktionen stannade dock av i april och korrigerat för säsongvariationer minskade produktionen med 2,7 procent jämfört med månaden innan. Även den ledande indikatorn sjönk i utgången av april och utvecklingen kan vara ett tecken på ett relativt försvagat ekonomiskt läge framöver.

Den Sydkoreanska ekonomin fortsätter att uppvisa positiva tillväxtsiffror. Första kvartalet ökade BNP med 0,9 procent, säsongrensad och jämfört föregående kvartal. Mätt i årstakt var ökningen 4 procent. Även industriproduktionen fortsatte att öka, men tillväxten i produktionen var dämpad och steg med svaga 0,1 procent, säsongrensad, i april jämfört med månaden innan.

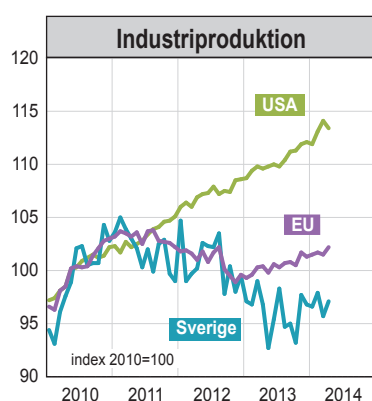
Från fjärde till första kvartalet växte Turkiets BNP med 1,7 procent i säsongrensade siffror. Mätt i årstakt var ökningen 4,5 procent. Tillväxten i den turkiska industriproduktionen stannade dock av i utgången av mars och korrigerat för säsongvariationer minskade produktionen med 1,8 procent jämfört med månaden innan. Även den ledande indikatorn fortsatte att minska i april och noteringen var den svagaste sedan juli 2009. Då indikatorn ligger under den långsiktiga trenden indikerar det att det ekonomiska läget är svagare än normalt.

INTERNATIONELL UTBLICK

Industriproduktionen

Säsongrensade uppgifter visar att industriproduktionen inom EU ökade med 0,7 procent från mars till april. I årstakt var uppgången 1,8 procent. För den italienska industriproduktionen var ökningstakten i april 0,7 procent, säsongrensat, men störst uppgång på månadsbasis uppvisade Spanien där industriproduktionen steg med 1,6 procent i april jämfört med föregående månad. Mätt i årstakt ökade produktionen 4,4 procent. Den tyska industriproduktionen utvecklades relativt svagt från mars till april och säsongrensade uppgifter visar att produktionen ökade med måttliga 0,1 procent.

Något bättre utvecklades den svenska industriproduktionen där uppgången var 1,5 procent, säsongrensat, i april jämfört med månaden innan och klart över genomsnittet för EU. Mätt i årstakt ökade produktionen 0,3 procent. Industriproduktionen i de övriga nordiska länderna uppvisade en relativt svag ökningstakt i april där såväl Danmark, Finland som Norge uppvisade en nedgång i produktionen jämfört med föregående månad.

Även den amerikanska industriproduktionen, som utvecklats relativt väl de senaste åren, uppvisade en minskad tillväxt i produktionen från mars till april. På årsbasis var tillväxttakten dock positiv och produktionen ökade med 3,5 procent.

Internationella ekonomiska indikatorer

		Danmark	Finland	Storbr.	Sverige	Tyskland	USA	EU ¹⁾	OECD
BNP ²⁾									
Förändr. föreg. kv.	%	0,9	-0,4	0,8	-0,1	0,8	-0,7	0,3	0,4
Förändr. 4 kv.	%	1,5	-0,5	3,1	1,9	2,3	1,5	1,4	2,1
Industriproduktion ³⁾									
Förändr. föreg. mån.	%	-0,9	-0,5	0,3	1,5	0,1	-0,6	0,7	0,1
Förändr. 12 mån.	%	0,4	-1,7	2,9	0,3	2,4	3,5	1,8	3,1
KPI ⁴⁾									
Förändr. föreg. mån.	%	0,0	-0,3	0,4	0,1	-0,3	0,3	-0,1	0,4
Förändr. 12 mån.	%	0,3	1,0	1,8	0,1	0,6	2,1	0,6	2,0
Arbetslöshet ⁵⁾	%	6,5	8,5	6,6	8,2	5,2	6,3	10,4	7,4
Förändr. föreg. mån.	procentenheter	-0,1	0,1	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Förändr. 12 månader	procentenheter	-0,5	0,4	-1,2	-0,1	-0,1	-1,2	-0,5	-0,6
Kort ränta ⁶⁾	%	0,35	0,32	0,55	0,66	0,32	..	0,32	..
Förändr. föreg. mån.	procentenheter	0,04	-0,01	0,02	-0,04	-0,01	..	-0,01	..
Förändr. 12 månader	procentenheter	0,11	0,12	0,06	-0,26	0,12	..	0,12	..
Lång ränta ⁷⁾	%	1,57	1,69	2,69	1,88	1,33	2,56	2,56	..
Förändr. föreg. mån.	procentenheter	-0,04	-0,15	-0,05	-0,18	-0,13	-0,15	-0,05	..
Förändr. 12 månader	procentenheter	0,15	0,09	0,75	0,09	0,04	0,63	-0,13	..

1) EU28 men för kort och lång ränta avses euroområdet 2) Första kvartalet 3) OECD mars, övriga april 4) Harmoniserat konsumentprisindex (HICP) för EU-länderna. Storbritannien och OECD april, övriga maj 5) USA maj, Storbritannien februari, övriga april 6) Maj 7) Danmark april, övriga maj

Källa: OECD, Eurostat

Industriproduktion

	Avser månad	Index 2010=100	Förändr. från föregående månad, %	Förändr. från motsv mån föreg år, %
EU	apr	102,2	0,7	1,8
Danmark	apr	103,9	-0,9	0,4
Finland	apr	92,9	-0,5	-1,7
Italien	apr	92,6	0,7	1,4
Spanien	apr	93,4	1,6	4,4
Storbritannien	apr	98,2	0,3	2,9
Sverige	apr	97,1	1,5	0,3
Tyskland	apr	111,3	0,1	2,4
Norge	apr	97,7	-0,1	3,2
USA	apr	113,4	-0,6	3,5
Japan	apr	99,0	-2,7	3,6
OECD	mar	107,3	0,1	3,1

Källa: OECD

EU-barometern

I maj steg EU-kommissionens konjunkturbarometer för euroområdet med 0,7 enheter till 102,7. För EU totalt var däremot förändringen endast marginell med en ökning på 0,2 enheter och indikatorn stannade på 106,5. Uppgången i euroområdet berodde på ett förbättrat stämningssläge bland konsumenter, inom industrin samt inom byggsektorn. För EU totalt förbättrades stämningssläget främst bland konsumenter och inom detaljhandeln. Ett försämrat stämningssläge med 1,0 enhet i Storbritannien bidrog dock till att barometerindikatorn låg kvar på nästan oförändrade nivåer jämfört med föregående månad. För Spanien, Italien och Tyskland noterades uppgångar, samtidigt som stämningssläget försämrades något i Frankrike. Sveriges indikator minskade med 2,2 enheter till 105,0.

INTERNATIONELL UTBLICK

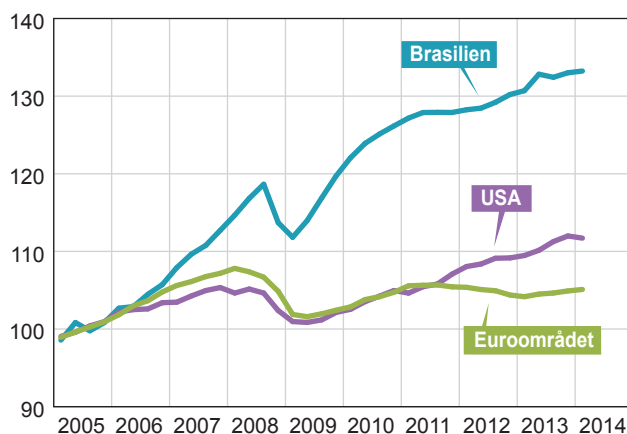
Stora utmaningar återstår för Brasilien

Världens fokus riktas denna sommar mot Brasilien i och med fotbolls-VM som arrangeras i landet. Att Brasilien har ett starkt fotbollslag är ingen hemlighet men även ekonomiskt har landets betydelse stärkts i ett internationellt perspektiv.

De senaste nio åren har Brasilien genomgått stora förändringar och lyckats med något synnerligen svårt under en svag internationell konjunktur, att behålla en rimlig tillväxttakt samtidigt som man minskat fattigdomen. Tillväxttakten mellan 2005 och 2010 var i genomsnitt 4,3 procent medan andelen av befolkningen som lever under fattigdomsgränsen minskade från 31 procent till 16 procent under perioden 2005–2012. Med uppkomsten av "en ny medelklass", ett resultat av den minskande fattigdomen, såg den brasilianska regeringen en möjlighet att öka tillväxten och introducerade en ekonomisk politik för att stimulera konsumtionen. Detta gjordes främst genom att underlätta låntagandet för låginkomsttagare med statligt subventionerade lån och sänkning av räntan, där målet var att öka konkurrensen mellan bankerna. År 2013 uppgick den privata konsumtionen till strax över 60 procent av BNP.

BNP-utveckling

Index 2005=100

Hög inflation men lägre tillväxt

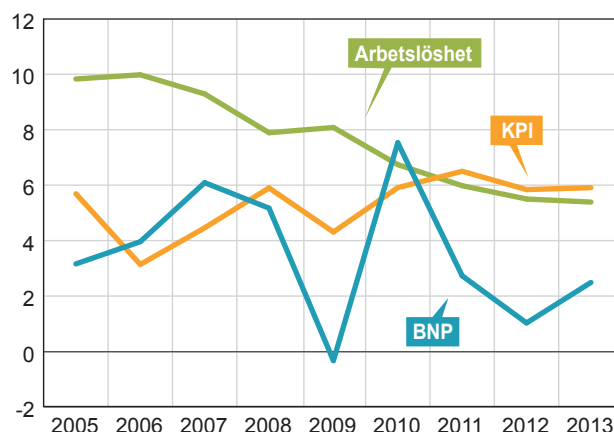
Under de senaste åren har den brasilianska ekonomin dock börjat visa tecken på trötthet och sedan 2011 har BNP ökat med i genomsnitt 2 procent per år, vilket är en betydligt långsammare tillväxttakt jämfört med åren då ekonomin gick på högvär. Det är dock inte den långsammare BNP-tillväxten som oroar de flesta analytiker, utan det är dess kombination med högre inflationstakt och lägre arbetslöshet som väcker mest uppmärksamhet.

Landet brottas sedan länge med en relativt hög inflation och sedan 2005 har inflationen visat en uppåtgående trend och närmast sig det övre gränsvärdet, satt av den brasilianska centralbanken, på 6,5 procent. Arbetslösheten, som sedan

2005 visat en stabil nedgång, var först ett positivt tecken på utvecklingen på den brasilianska arbetsmarknaden men har de senaste åren börjat oroa alltmer. I december 2013 var arbetslösheten 4,3 procent av arbetskraften, den lägsta noteringen som någonsin observerats. Den utdragna perioden med rekordlåg arbetslöshet och växande lönemassa tros ligga bakom ett fortsatt tryck på inflationen.

KPI, BNP och arbetslöshet

Årlig procentuell förändring

Den senaste tidens relativt svagare ekonomiska utveckling kan vara ett tecken på att de strukturella problemen som Brasilien konfronterats med under ett flertal år, framförallt gällande produktiviteten, investeringarna och det komplicerade skattesystemet, inte har behandlats på ett allvarigare sätt. Stimuleringen som den inhemska efterfrågan har fått de senaste nio åren har inte följts med samma intensitet på utbudssidan. Industriproduktionen har stannat av och investeringar i bland annat bostäder och infrastruktur har stagnerat.

Stramare penningpolitik

Sammanfattningsvis verkar det som att tillväxten i Brasiliens BNP har stött på utbudets begränsningar och landets kroniska problem med låga investeringar. Samtidigt har den höga efterfrågan gett plats för en snabbare inflationstakt, vilket i sin tur tvingat den brasilianska centralbanken att ingripa. Centralbanken inledde räntehöjningar 2013 och fram till idag har styrräntan höjts från 7,25 till 11 procent. Detta förväntas leda till en än mer måttfull BNP-tillväxt under 2014, men där inflationstakten väntas avta först nästa år.

Förväntningarna kring Brasiliens utveckling är dock inte katastrofala, men pekar mot en långsammare tillväxttakt de närmaste två åren. Det som är mer oroväckande är den flaskhals som verkar finnas på produktionssidan, vilket sätter tydliga gränser för den mer långsiktiga tillväxten.

SVENSKA EKONOMISKA INDIKATORER

	Enhet	Basår	Senaste uppgift	Förändring i procent från		
				föreg. månad/ period	samma månad/ period föreg. år	
Ekonomi, allmänt						
BNP	volym	2010=100	1 kv	107,3 ¹⁾	-0,1 ¹⁾	1,9
Fast bruttoinvestering	volym	2010=100	1 kv	116,5 ¹⁾	2,1 ¹⁾	7,7
Hushållens konsumtion	volym	2010=100	1 kv	107,2 ¹⁾	0,6 ¹⁾	2,1
Tjänsteproduktion	volym	2010=100	apr	112,1 ¹⁾	0,7 ¹⁾	4,5
Lägenheter, påbörjade, nya	1 000-tal		1 kv	9,0		29
Industri						
Produktion	volym	2010=100	apr	95,7	3 ¹⁾	1
			jan–apr	93,0		-1
Omsättning	volym	2010=100	apr	98,0	5 ¹⁾	1
			jan–apr	95,0		-1
Orderingång	volym	2010=100	apr	95,9	-1 ¹⁾	-1
			jan–apr	94,7		-4
Kapacitetsutnyttjande	%		1 kv	94,5 ¹⁾	0,6 ¹⁾²⁾	3,6 ¹⁾²⁾
Investeringar	mdr kr		1 kv	20,4		-5
Utrikeshandel						
Varuexport	mdr kr		maj	94,2	0 ¹⁾	0
			jan–maj	449,7		1
Varuimport	mdr kr		maj	94,0	1 ¹⁾	4
			jan–maj	467,1		4
Handelsnetto	mdr kr		maj	0,2		
			jan–maj	17,4		
Bytesbalans	mdr kr		1 kv	61,4		
Konsumtion						
Detaljhandelns försäljning	volym	2010=100	maj	109,5 ¹⁾	-0,7 ¹⁾	3,0
			jan–maj			4,0
Hushållens konsumtionsindikator	volym	2010=100	apr	108,0 ¹⁾	0,4 ¹⁾	4,5
			jan–apr			2,5
Personbilsregistreringar, nya	st		maj	29 899	0 ¹⁾	5
			jan–maj	132 320		14
Consumer Confidence Indicator ³⁾		medelv=100	jun	101,3 ⁴⁾	101,2 ⁴⁾	95,1 ⁴⁾
Priser						
Konsumentprisindex		1980=100	maj	314,1	0,1	-0,2
Konsumentprisindex, fast ränta		1987=100	maj	201,9	0,1	0,4
Producentprisindex		2005=100	maj	113,9	1,1	2,8
Exportprisindex		2005=100	maj	109,0	2,2	5,0
Importprisindex		2005=100	maj	112,4	2,8	4,7
Prisindex för inhemsk tillgång		2005=100	maj	115,8	1,4	2,6
Hemmamarknadsprisindex		2005=100	maj	119,3	0,0	0,7
Arbetsmarknad, löner						
Sysselsatta 15–74 år	1 000-tal		maj	4 746		1,7
Arbetslösa 15–74 år	1 000-tal		maj	413		-0,9
därav heltidsstuderande	1 000-tal		maj	176		-3,0
Arbetade timmar	10 000-tal		maj	15 520		2,9
Lediga platser, nyanmälda	1 000-tal		maj	73		16,1
Arbetskostnadsindex, industriarbetare		2008 jan=100	mar	115,5		1,7
Timlön, industriarbetare	kr		mar	166,0		1,9
Finansmarknad						
Utlåning till hushåll ⁵⁾	mdr kr		apr	2 941		5,2
Utlåning till icke-finansiella företag ⁵⁾	mdr kr		apr	1 912		1,3
Lång ränta, 10-åriga statsobligationer	%		jun	1,82	-0,06 ²⁾	-0,23 ²⁾
Kort ränta, 3-mån statsskuldväxlar	%		jun	0,59	-0,07 ²⁾	-0,32 ²⁾
Statsskuldens månadsförändring	mdr kr		apr	0,5		
Valutakurs, TCW-index	18 nov 1992=100		25 jun	123,7	1,6	5,9

1) Säsongrensade tal 2) Procentenheter 3) Hushållens syn på den egna och den svenska ekonomin 4) Index för resp period 5) Från monetära finansinstitut

Utges av Statistiska centralbyrån, avd för nationalräkenskaper,
Box 24300, 104 51 STOCKHOLM
Tfn 08-506 940 00
Ansvarig utgivare: Monica Nelson Edberg
Redaktör: Johannes Holmberg
Layout: Monica Andersson

Copyright SCB. Citera gärna, men uppge källa.

ISSN 1653-9435

URN:NBN:SE:SCB-2014-A06T11406_pdf (pdf)